

Vlaams
Parlement

vergadering **C23**
zittingsjaar 2016-2017

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 6 oktober 2016

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de studiekostenmonitor – 2594 (2015-2016)	
VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over onderzoek naar actuele kosten voor schoolse opleidingen – 2601 (2015-2016)	
VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het betalen van schoolmateriaal uit eigen zak door leerkrachten basisonderwijs – 2616 (2015-2016)	
VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de studiekostenmonitor – 2661 (2015-2016)	3
INTERPELLATIE van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het Vlor-advies betreffende de eerste conceptnota secundair onderwijs – 43 (2015-2016)	24

VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de studiekostenmonitor – 2594 (2015-2016)

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over onderzoek naar actuele kosten voor schoolse opleidingen – 2601 (2015-2016)

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het betalen van schoolmateriaal uit eigen zak door leerkrachten basisonderwijs – 2616 (2015-2016)

VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de studiekostenmonitor – 2661 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Ik wil eerst nog eens benadrukken dat ik liever had gewild dat de vragen per twee gekoppeld waren. De vragen van de heren De Meyer en Vandenberghe gaan meer over schoolmateriaal en de onkosten die leerkrachten uit eigen zak betalen. De vraag van mevrouw Gennez gaat wat meer over de studiekostenmonitor. Het wordt wellicht één groot antwoord, waardoor de details uit de boot kunnen vallen. Maar goed.

Op 1 oktober 2014 is een onderzoek naar de ontwikkeling van een studiekostenmonitor begonnen onder het promotorschap van professor Ides Nicaise van het Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (HIVA). Het onderzoek werd op 29 februari 2016 beëindigd.

De studiekostenmonitor is een wetenschappelijk instrument dat voor het eerst is uitgewerkt. Het onderzoek naar de ontwikkeling van een studiekostenmonitor reikt een instrumentarium en een methode aan die toelaat om de studiekosten voor de diverse onderwijsniveaus in Vlaanderen in kaart te brengen en te monitoren. Het bevat geen informatie over alle studiekosten zelf, maar kijkt welke parameters moeten worden gebruikt om de studiekost te meten.

Tijdens de plenaire vergadering van 29 juni zei u dat de studiekostenmonitor ongeveer klaar zou zijn. U wou dat de studiekostenmonitor beschikbaar is tegen de start van het schooljaar om meteen van start te kunnen gaan met het meten.

Minister, kunt u een stand van zaken geven inzake het onderzoek met betrekking tot de studiekostenmonitor? Wat zijn de resultaten en welke conclusies kunt u trekken?

Is de studiekostenmonitor beschikbaar vanaf dit schooljaar? Zijn er nog elementen die toegevoegd moeten worden aan de studiekostenmonitor? Zo ja, welke? Zijn er elementen opgedoken waardoor onbetaalde schoolfacturen kunnen worden teruggedrongen?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, minister, dames en heren, op dit ogenblik bestaat in het Vlaamse basisonderwijs een maximumfactuur. Op die manier probeert de overheid de onderwijskosten binnen de perken te houden. Volledig gratis is het onderwijs immers niet, en dat is op dit ogenblik ook niet realistisch, stelde de minister van Onderwijs in de media in antwoord op de petitie van Test-Aankoop en de Gezinsbond.

De secundaire scholen zijn op dit ogenblik wel al verplicht om reeds bij de inschrijving aan de ouders samen met het schoolreglement een raming van de onkosten voor te leggen.

Om de onkosten voor de lerenden van verschillende onderwijsniveaus in kaart te brengen, kondigt u een studiemonitor aan.

Niet enkel namens de ouders worden opmerkingen gemaakt over onderwijskosten. Het Christelijk Onderwijzersverbond (COV) stipt aan dat sommige leerkrachten van het basisonderwijs op eigen kosten materiaal voor de school aanschaffen. We kunnen daar op verschillende manieren op reageren, dat zal straks wel blijken. Ook in andere onderwijsniveaus maken personeelsleden onkosten die eigenlijk werkgerelateerd zijn: men veronderstelt dat elke leerkracht een pc heeft, maar de personeelsleden schaffen die meestal wel zelf aan. Vervoersonkosten en telefoonkosten van gon-begeleiders die werken op verschillende scholen, worden – ik zeg het zo correct mogelijk – soms niet vergoed.

Dat de scholen kosten aanrekenen aan ouders of dat ze aanvaarden dat de personeelsleden zelf kosten maken, is volgens de onderwijskoepels te verklaren door de krappe werkingstoelagen, waarmee niet alleen studiemateriaal, maar ook schoolmeubilair, huur of aflossing van leningen, onderhoud en verwarming van de gebouwen moeten worden betaald. Op die werkingsmiddelen is al twee jaar op rij bespaard – uiteraard het minst in het basisonderwijs – en dus wordt in de scholen de budgettaire ruimte krapper. En we hebben vernomen dat dit met een jaartje verlengd wordt.

Minister, wordt er ook gedacht aan een kostenmonitor die de effectieve werkingskosten van de verschillende types scholen – kleuteronderwijs, lager onderwijs, secundair aso, tso, bso, kso en buso – zou onderzoeken, wetende dat het voor sommige richtingen binnen het technisch onderwijs sterk kan verschillen?

Welke schalen worden gehanteerd om de werkingsmiddelen te berekenen? Hoe worden de aangeboden studierichtingen gebruikt om de schalen van de werkingsmiddelen te berekenen? Zijn de bestaande schalen voor de berekening van de werkingsmiddelen – die uiteraard van richting tot richting sterk verschillen – nog voldoende up-to-date en relevant? Verscheidene tso- en bso-richtingen zijn veel duurder om te organiseren dan andere. Ik noem er maar enkele: hotel, nijverheidstechnisch, biotechnisch en agrarisch onderwijs. Weliswaar wetende dat er op dit moment reeds een verschillende betoelaging is – laat dat duidelijk zijn –, is de vraag toch: is dit nog up-to-date? Bovendien is de reële kostprijs van de organisatie gezien de technologische evolutie zeer sterk toegenomen tegenover de kost op het moment dat de schalen destijds bepaald werden.

Hoe wordt de specifieke kost van de uitrustingen verrekend in de werkingsstoelagen? Moeten we niet opnieuw nadenken over de toekenning van specifieke uitrustingsstoelagen, wat overigens decretaal al mogelijk is in een van de genummerde decreten die we in de vorige legislatuur hebben goedgekeurd?

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Voorzitter, mijn vraag sluit inderdaad het dichtst aan bij de vraagstelling van de heer De Meyer. Zoals de heer De Meyer al heeft

aangekondigd: op 19 augustus verscheen een artikel in de krant waarin te lezen stond dat bijna 70 procent van de leerkrachten zelf allerhande spulletjes betaalt om de klas in te richten. Leerkrachten investeren onder andere in knutsel-materiaal, didactisch materiaal en boeken. Dat las ik niet alleen in de krant, dat heb ik ook ervaren als directeur. Uit onderzoek van het COV, de grootste vakbond van het basisonderwijs in Vlaanderen, blijkt dat over het hele schooljaar onderwijzers gemiddeld ruim 260 euro uit eigen zak betalen.

Minister, u bewondert het engagement van leerkrachten, maar vindt het niet kunnen dat leerkrachten zelf essentieel onderwijsmateriaal kopen. Volgens u krijgen scholen genoeg geld per leerling voor dat basismateriaal, maar uit de praktijk blijkt dat niet altijd.

Minister, wat valt volgens u onder essentieel onderwijsmateriaal? Hoeveel geld per leerling wordt er vrijgemaakt voor het essentieel onderwijsmateriaal? Hoe ziet u erop toe dat scholen dit geld spenderen aan essentieel onderwijsmateriaal en niet aan ander materiaal, als we dat onderscheid kunnen maken tenminste? Welke inspanningen zult u leveren om te vermijden dat leerkrachten gemiddeld per jaar 260 euro uit eigen zak dienen te betalen?

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Dank u, collega's, voor de interessante vragen.

Aan het einde van vorig schooljaar en het begin van dit schooljaar was de noodkreet opnieuw zeer groot met betrekking tot de stijgende schoolkosten. De kreet kwam van overal: de ouders, Test-Aankoop, het middenveld en Schulden op School. De kosten gemaakt door leerkrachten, werden verwoord door de COV en de Christelijke Onderwijscentrale (COC).

We hebben dit al vaker besproken, minister. 10 procent van de schoolfacturen blijft onbetaald. 12.000 gezinnen worden geconfronteerd met incassobureaus. 1400 scholen zouden die inzetten naar ouders wier schoolkosten niet betaald worden.

We zien niet alleen stijgende kosten voor aan de eindtermen gerelateerde doelstellingen in het secundair. We zien ook stijgende kosten voor niet aan die eindtermen gerelateerde doelstellingen zoals het middagtoezicht in het basisonderwijs, de voor- en naschoolse opvang, die almaar vaker aan kostprijs worden doorgerekend. We vinden dat een problematische evolutie, minister.

Bij vorige discussies hebben we altijd met z'n allen de vraag naar meer transparantie in de schoolkosten bepleit. Die zou er kunnen komen middels oplevering van de studiekostenmonitor. In de eerste fase kondigde u dat aan voor het najaar 2015. Op 29 juni in de plenaire vergadering, toen we de kans hadden om over dit onderwerp van gedachten te wisselen, zei u dat de oplevering bijna rond was. Ik vraag me af of u aan het begin van dit schooljaar effectief bent gestart met een meting zoals u eind juni aankondigde.

Een tweede element dat we graag inbrengen, is dat het aan te bevelen is dat scholen uiteraard zorgvuldig omspringen met hun systeem van facturatie en de opvolging. Dat moet zeer duidelijk vertaald zijn in het schoolreglement, zodat ouders in de loop van het schooljaar niet voor onverwachte uitgaven komen te staan. Ik neem aan dat die bezorgdheid nog steeds overeind blijft.

U weet dat de sp.a-fractie voorstander is van een uitbreiding van de maximumfactuur naar het secundair onderwijs, te beginnen in de eerste graad, maar zeker ook voor de duurdere richtingen in het technisch en beroeps-onderwijs.

Mijn vragen houden rechtstreeks verband met de studiekostenmonitor. Kunt u een meer concrete planning van de oplevering geven? Werd het theoretische kader dat de onderzoeksdoelstelling was van het oude OBPWO-studiekostenmonitorproject (onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek), al opgeleverd? Zo ja, wat is de timing om met concrete resultaten van de studiekostenmeting te komen? Ziet u de mogelijkheid om daar een maximumfactuur op te baseren voor het secundair onderwijs?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, eerst een technische bemerking: ik zal de vragen apart behandelen. (*Opmerkingen*)

Ik zal echt alle vragen beantwoorden, maar niet geïntegreerd. Dat is een beetje moeilijk. Ik zal het eerst hebben over de studiekostenmonitor, en dan over de kosten die de leerkrachten zelf betalen. Het sluit wel aan bij elkaar.

Mevrouw Gennez, dat is heel correct, mijn voorganger gaf aan het vorige OBPWO de opdracht om een studiekostenmonitor te ontwikkelen. Het was voor mij ook verrassend toen ik begon als minister dat we niet over basisgegevens beschikken omtrent de objectieve kostprijs van het kleuter- en lager onderwijs, het secundair onderwijs, maar evengoed van het hoger onderwijs en het hoger beroeps-onderwijs.

Die opdracht van mijn voorganger was zeer goed en nuttig. Het doel was om te komen tot een meetinstrument voor een systematische monitoring van de studiekosten in het kleuter- en lager onderwijs (gewoon en buitengewoon), het secundair onderwijs (gewoon en buitengewoon, voltijds en deeltijds), het hoger onderwijs en hbo5 en het volwassenenonderwijs (enkel diplomagerichte trajecten). Dat is de scope van de opdracht.

Waarom is dat gebeurd? Ik heb het al gezegd: ik deel de bekommernis om betaalbaar onderwijs. U weet dat de regels in dit verband duidelijk zijn. Onze Grondwet zegt dat de toegang tot onderwijs kosteloos moet zijn tot het einde van de leerplicht. Het gaat hier natuurlijk om de toegang. Het is verboden om direct of indirect inschrijvingsgelden te vragen, maar het onderwijs is niet helemaal gratis.

Er bestaat sinds een aantal jaren een maximumfactuur voor het lager onderwijs. Kan dat ook niet in het secundair onderwijs? Dat is iets moeilijker omdat het lager onderwijs geïntegreerd is: een kindje gaat naar school, er is gewoon en buitengewoon onderwijs. Het secundair onderwijs is veel meer dispaar. In de eerste graad lijkt het nog een beetje op elkaar, maar in de tweede en derde graad verschilt het enorm.

Ondertussen kan ik u meedelen dat de studiekostenmonitor opgeleverd is. Dat is nog geen kostenoverzicht. We hebben een zeer uitgebreid rapport gekregen. Ik heb net gevraagd of ik dat kan vrijgeven zodat u het allemaal eens kunt zien. Het rapport heeft een theoretische opbouw, uitgebreide vragenlijsten en afname-methodieken. De bouw van het instrument is opgeleverd. Dat is wat we nodig hebben om de studiekosten transparant te maken. Het document is er. Nu moeten we daarmee gaan werken. We moeten nu starten met de afname. Hoe gaan we dat aanpakken?

Terzijde: u weet dat ik de scholen zeer hard sensibiliseer om een kosten-beheersend beleid te voeren. Elke school moet dat doen op zijn manier. Ik blijf de werking van Schulden Op School ondersteunen. Ze zorgen voor een verspreiding van good practices door sociale expertise netwerking rond de schoolkosten. Ik ga daar niet dieper op in, dat was niet de vraag, maar dat gebeurt natuurlijk wel.

Hoe krijgen we dat instrument nu opgevuld met cijfermateriaal? Het is de bedoeling om vanaf nu effectief stapsgewijs de studiekosten van onze lerenden volledig in kaart te brengen. Ik geef u mee wat de onderzoeksvragen zijn. Dat was voor mij ook een indrukwekkend geheel. Eén, wat zijn de private kosten die verbonden zijn aan onderwijsdeelname op de verschillende onderwijsniveaus? Wat is onderwijsgerelateerd en wat niet?

Twee, hoe ziet de samenstelling van die kosten eruit? Wat is de omvang van de eigenlijke studiekosten en van de andere uitgaven? De onderzoekers maken een onderscheid tussen 'strikte studiekosten' zoals inschrijvingsgeld, schoolartikelen, specifieke kledij, 'ruime studiekosten' zoals uitstappen, opvang, 'leefkosten' zoals voeding, kot, vervoer en 'indirecte kosten' zoals de tijd die men spendeert en in functie van een studie waardoor men soms minder gaat werken; volwassenenonderwijs zit er immers ook bij als het gaat om diplomagerichte trajecten. Dat zijn de vier kostenrubrieken.

Drie, in welke mate verschillen de kosten in functie van de opleidingskenmerken zoals het niveau, de studiegebieden en -opleidingen en de leerjaren? In welke mate verschillen de kosten naargelang specifieke instellingskenmerken zoals de instellingsgrootte, de verstedelijkingsgraad, misschien zijn de kosten hoger in de stad of net omgekeerd, het net, het aanbod en de socio-economische samenstelling van de schoolbevolking? In welke mate verschillen de kosten naargelang de gezinskenmerken zoals de sociaal-economische status, aantal kinderen, rang van het kind in het gezin, eenoudergezinnen versus twee-oudergezinnen?

Vier, wat is de evolutie van de studiekosten over de jaren heen?

Dat zijn alle onderzoeksvragen die men moet bekijken om objectief te kunnen vergelijken. We moeten dat nu gaan afnemen bij de scholen, ouders en leerlingen, en dat over een volledig schooljaar. De onderzoekers stelden voor om te starten in het hoger onderwijs, en dan naar het secundair onderwijs en dan naar het basisonderwijs te gaan. Ik heb al geantwoord dat dat niet kan, want ik wil het secundair onderwijs nu als eerste. Dus gaan we starten in het secundair onderwijs. Dat is de afspraak. Niet in het basisonderwijs, omdat daar al een maximumfactuur bestaat. Het hoger onderwijs zullen we ook doen, we kunnen niet alles tegelijk doen.

Het onderzoek zal worden gevoerd door ons nieuwe steunpunt. We hebben sinds enige maanden een steunpunt voor beleidsgericht onderzoek opgericht. Die mensen gaan nu daarmee aan de slag. Ze zijn in volle voorbereiding: welke scholen, op welke manier en wat zijn de stalen, wie zijn de ouders, wie zijn de kinderen, hoe gaan we zo breed mogelijk monitoren om al die informatie binnen te krijgen? Ze moeten proberen de vragen met elkaar te combineren. Dat is serieus werk. Ik dacht dat het zeer simpel was, maar dat is het dus absoluut niet.

Ondertussen gaan we na welk beleid en welke praktijken scholen toepassen om kosten te beheersen in de eerste graad van het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs. Naast de input van alle objectieve gegevens, gaan we na hoe scholen dat in de praktijk doen. Er is een heel grote variëteit tussen de scholen in de eerste graad van het secundair onderwijs in hun omgang met de kosten. Deze informatie is in eerste instantie een verrijking van de resultaten van de acties van de voorbije jaren zoals de sensibilisering door de Koning Boudewijnstichting en de vzw SOS Schulden Op School, maar zal ook een bijdrage leveren aan het beleid inzake onder andere werkingskosten en de maximumfactuur.

Het is niet voldoende dat we alle gegevens invoeren en dan kijken of we een maximumfactuur kunnen realiseren. We moeten ook kijken hoe men een kostenbeheersend beleid gaat voeren. We zien dat ook in de basisscholen. Er is

een maximumfactuur, we hebben daar heel veel extra werkingsmiddelen voor moeten uittrekken. Daarnaast is het voor de scholen wel zoeken hoe ze de uitdagingen kunnen georganiseerd krijgen. Sowieso, ze moeten als derde pijler een kostenbeheersend beleid hebben.

Mijnheer De Meyer, dit onderzoek betreft enkel studiekosten vanuit het perspectief van de lerende. We doen wel alle types van scholen en alle schooljaren. We bekijken het vanuit het kind en vanuit zijn ouders.

We werken voor de berekening van de werkingsmiddelen met een systeem van puntengewichten die gelinkt worden aan graden, studiegebieden en/of onderwijsvormen. Ik laat u via het secretariaat een overzicht bezorgen. Zo heeft de eerste graad 16 punten, de tweede en derde graad van het beroeps- en technisch secundair onderwijs heeft 18 punten. De auto-, bouw- en chemierichtingen hebben 22 punten. Het aso tweede en derde graad heeft 16 punten. Het kunstonderwijs heeft 20 punten. Afhankelijk van de studierichting krijgt de school meer of minder werkingsmiddelen en dat weegt door in de punten. Duurdere opleidingen krijgen meer punten.

De variatie tussen de verschillende puntengewichten is niet zo spectaculair, het schommelt tussen 16 en 22. We gaan ervan uit dat iedere richting nood heeft aan een bepaald basisbudget. We kunnen niet aan de ene 0 geven en aan de andere 22. Er zit dus wel wat spanning op. Met de modernisering van het secundair onderwijs zal het studieaanbod gewijzigd worden. In dit kader zullen ook de puntengewichten geëvalueerd worden.

Voor de inwerkingtreding van het decreet van 2008 betreffende de werkingsbudgetten in het leerplichtonderwijs werd in aparte budgetten voorzien voor werking en uitrusting. Het vernoemde decreet heeft deze twee categorieën samengevoegd aangezien ze beide reeds sterk met elkaar verweven waren. Deze samenvoeging betekende op financieel vlak geen achteruitgang voor de scholen. Maar er is inderdaad een rechtsgrond voor het inschrijven van uitrustingsmiddelen voor technische scholen. Dat zal hier later nog aan bod komen. We hebben in de BOS-nota (bestuurlijke optimalisering en schaalvergroting) voorzien in specifieke incentives op het vlak van infrastructuur voor schoolbesturen met bijzondere kenmerken die hun scholen als domein- of campusscholen organiseren. Daarover voeren we nog volop overleg.

De monitor is dus klaar, mevrouw Gennez. Hij staat nog niet online. Ik zal hem zo snel mogelijk online laten zetten. We kunnen hem op papier laten bezorgen, maar het is een groot instrument. We moeten nu starten met de echte werking. Alle voorbereidingen daartoe worden getroffen. Ik heb een instrument maar nog geen output. Daar moet ons nieuw steunpunt voor zorgen. Ik zal dat samen met u opvolgen. Het is misschien jammer dat het nog niet zover is, dat is wel juist, maar ik vind het van belang dat we grondig werken en in alle transparantie de kosten kunnen bekijken. Waar zitten de verschillen? Het zal ons voor de toekomst zeer nuttige informatie opleveren.

Mijnheer Vandenberghe, wat is essentieel materiaal? We investeren ruim 11 miljard euro in onderwijs, waarvan 3,6 miljard in het basisonderwijs. Dit jaar komt er weer 10 miljoen euro aan werkingsmiddelen bij.

Dit is decretaal geregeld: in de decreten rechtspositie van 27 maart 1991 die nog altijd heel actueel zijn, is een hoofdstuk 'Secundaire arbeidsvoorwaarden' opgenomen. Daarin staat: "(...) het schoolbestuur aan haar personeelsleden de middelen ter beschikking stelt die zij nodig hebben om hun opdracht uit te voeren." Er is dus geen beperking. Het gaat over alle middelen die leerkrachten nodig hebben om hun opdracht uit te voeren. Er staat ook in: "Als een personeelslid in het kader van zijn opdracht bovenop deze middelen extra onkosten

maakt, moet het schoolbestuur ook deze onkosten vergoeden op voorwaarde dat de directeur vooraf toestemming heeft gegeven om die onkosten te maken." De leerkracht moet alles krijgen wat hij nodig heeft om zijn werk te doen en kan iets extra's krijgen als hij dat op voorhand meldt.

Centraal vastleggen, mijnheer Vandenberghe, wat op de lijst van basismateriaal staat, lijkt me bijzonder moeilijk. Uiteraard kunnen daar lokaal wel afspraken over gemaakt worden binnen de voorziene lokale onderhandelingscomités.

Wat zijn de middelen? Artikel 62 van het decreet Basisonderwijs bepaalt hierover: "Een school kan erkend worden indien zij (...) beschikt over voldoende didactisch materieel en over een aangepaste schooluitrusting. Personeelsleden moeten dus de didactische middelen ter beschikking krijgen die ze nodig hebben om hun opdracht uit te voeren." Ik kan enkel formeel zeggen wat er wordt bepaald door de decreten. Er staat geen limitatieve lijst in van wat die middelen precies zijn. Dat behoort tot het kader dat de school zelf kan vastleggen.

Collega's, het berekeningsmechanisme van de werkingsmiddelen is gebaseerd op een selectie van kenmerken van leerlingen verbonden met hun sociaal-economische en culturele milieu en de kenmerken van scholen. Het is belangrijk om dat te onderstrepen. Welke zijn dat? De opleiding van de mama, de schooltoelage, de thuistaal leerling en de buurt waar de leerling woont. Naast leerlingenkenmerken zijn er ook schoolkenmerken. De schoolkenmerken zijn bijvoorbeeld het onderwijsniveau en de schoolgrootte.

Daarnaast is ook voorzien in middelen om de meerkost te compenseren die voortvloeit uit verplichtingen die het officieel onderwijs moet opnemen en die niet van toepassing zijn op het vrij onderwijs. Dat zijn de zogenaamde objectieve verschillen: de verplichte neutraliteit – enkel in het GO! – en het verplichte aanbod van meerdere levensbeschouwelijke vakken in het officieel onderwijs.

Het basisbedrag dat elke leerling krijgt op basis van de schoolkenmerken bedraagt 433 euro voor een kleuter en 653 euro voor een leerling lager onderwijs voor het schooljaar 2015-2016. Dat bedrag wordt dan nog aangevuld met de bedragen van de leerlingenkenmerken of de bedragen van de officiële verschillen. Wat komt daar dan bij? Wat zijn die extra bedragen? Het gaat over ongeveer 210 miljoen euro in totaal: 173 miljoen euro voor het basisonderwijs en 36 miljoen euro voor het secundair onderwijs, voor omkadering.

Voor de werkingsmiddelen gaat het om 64,5 miljoen euro voor het basisonderwijs en 43 miljoen euro voor het secundair onderwijs. In geldwaarden uitgedrukt, betekent het aantikken op opleidingsniveau van de mama ongeveer 122 euro, de schooltoelage ongeveer 120 euro, thuistaal niet-Nederlands 146 euro en de buurt 99 euro. Dat komt dus boven op hetgeen ik daarnet al zei. Als een kindje op al die vier kenmerken aantikt, komen al die bedragen bij het basisbedrag.

Dan komen we bij de controle. U weet dat het aanwenden van de werkingsmiddelen vrij is. Dat is al heel lang zo. Er zit zeer weinig kleuring op. Ook op de aanwending van de SES-middelen (socio-economische status) is er geen controle-instrument vastgelegd. Je moet dus niet aanduiden waarvoor je het precies hebt bedoeld. Wat doen we wel, mijnheer Vandenberghe? Door het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) wordt via de verificatiedienst steekproefsgewijs wel controle uitgeoefend op de aanwending van de werkingsmiddelen. Maar ik moet er wel bij aanstippen dat die controle geen betrekking mag hebben op de opportuniteit van de aanwending. Dat staat in artikel 77 van het decreet Basisonderwijs. Dat behoort immers tot de vrijheid van het schoolbestuur. Als overheid kunnen we dus niet zeggen: 'Je hebt dat fout gedaan, je moet het op een andere manier doen.' De school is vrij. Er kan dus geen beoordeling worden gemaakt van de besteding in het kader van essentieel onderwijsmateriaal.

Is er een verplichting om het elementair materiaal ter beschikking te stellen? Ja! Kan het personeel dat eisen? Ja, dat kan perfect. Maar kunnen wij zeggen: 'Je hebt het voor het foute gebruikt?' Neen, wij kunnen die opportuniteit niet beoordelen. Men is vrij om zijn werkingsmiddelen te gebruiken.

Er is dus een belangrijke rol weggelegd voor de lokale personeelsvertegenwoordigers die, mochten er grote problemen zijn, dit ter sprake kunnen brengen binnen de onderhandelingscomités. Zij moeten er ook op toezien dat de regelgeving in de decreten rechtspositie gerespecteerd wordt.

Mijnheer Vandenberghe, toen ik de enquête van het Christelijk Onderwijzersverbond (COV) zag, heb ik ook wel de wenkbrouwen gefronst. Ik heb de enquête bij me. Wat koopt men? Balpen, potlood, gom, slijper, pennenzak, fluostiften, kleurpotloden, passer, meetlat. Dat lijkt mij toch allemaal basismateriaal te zijn. Ik kan mij niet van de indruk ontdoen dat dat basismateriaal is. Het lijkt mij ook logisch dat er in de kleuterklas knutselmateriaal is. Bij mij rijst dan de vraag of dat basismateriaal ter beschikking is gesteld, maar men liever iets anders koopt? Dat is ook mogelijk, dat weten we niet. Maar het moet wel ter beschikking worden gesteld. Als er opmerkingen zijn dat dat niet het geval is, hoor ik die natuurlijk graag. Dat lijkt mij toch vreemd. Op televisie heb ik iets anders gezien. Er was 's avonds een reportage te zien waarin een kleuterjuf verwees naar een materiaal-koffer met verkleedkledij die ze had gekocht. Het is moeilijker om daarover te oordelen of dat al dan niet basismateriaal is en of je dat al dan niet kunt uitsluiten.

Ik heb al vaak het volgende voorbeeld gegeven. Ik ben de dochter van een onderwijzeres en een onderwijzer. Elk boek dat in de lagere school werd gekocht door mijn moeder voor mij – en dat waren er enorm veel – ging na lezing door mezelf onmiddellijk naar de klas. Mijn moeder vond dat een zeer nuttige besteding en zei: "Beste dochter, ge kunt nog vele andere kindjes gelukkig maken." Die zaken gebeuren dus. Het is een heel moeilijke grens. Er moet ook een schoolbibliotheek zijn. Maar waar trek je precies de lijn van wat kan en wat niet?

Als het gaat over basismateriaal is de regelgeving bijzonder duidelijk: het moet ter beschikking worden gesteld.

Ik beseft dat het moeilijk is om uitspraken te doen over die lijn. Als je mij vraagt of het kan dat basics niet ter beschikking worden gesteld, dan is het antwoord overduidelijk: neen, dat kan totaal niet.

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Minister, ik vind het wat spijtig dat het instrument momenteel nog theoretisch is. Ik zie dat u mijn mening deelt.

Er moet nog heel veel werk gebeuren. Laten we daarvan uitgaan. Ik begrijp ook dat niet de scholen zelf die monitor zullen moeten invullen, maar dat dat via de mensen van het steunpunt zal gaan?

Hebt u een idee van de timing? Wanneer zullen jullie daarmee starten? Zijn de mensen al klaar om aan die ondervraging te beginnen? Hoe zullen ze dat doen? Samen met de scholen? Moeten de scholen die invullen? Ik kan mij voorstellen dat het voor de scholen niet evident is om te moeten bepalen wat de samenstellingen zijn van ruimere studiekosten, opvang, leefkosten – hoewel die laatste nog niet nodig zijn in het secundair onderwijs. De school kan weten wat de eigenlijke studiekosten zijn, maar ik kan mij voorstellen dat het voor een school niet evident is om de ruimere studiekosten in kaart te brengen.

Het gaat mij vooral om de timing. Hoe zult u scholen verder blijven sensibiliseren om inderdaad dat kostenbeheerbeleid te blijven voeren?

Ik verwijs nog even naar mijn vraag over de onbetaalde schoolfacturen. Doordat het nog geen praktisch instrument is, kunnen we daar uiteraard niet mee verder. Ik vind het echter wel belangrijk om de aandacht niet te verliezen dat heel veel van de scholen – zeven op tien – worden geconfronteerd met ouders die de schoolfacturen niet kunnen betalen. Het is belangrijk dat ouders ook op die verantwoordelijkheid worden gewezen. Scholen hebben het budgettair niet gemakkelijk. Daarover hebben we het daarnet al gehad.

In de plenaire vergadering van 29 juni verwees u ook naar het initiatief MyTrustO van beweging.net. Daarbij bekijken ze samen met de scholen hoe ze op een ethisch verantwoorde manier kunnen omgaan met de begeleiding van de ouders inzake het invorderen van onbetaalde facturen. Toen waren de eerste resultaten goed. Weet u of er meer scholen gebruikmaken van dat instrument om op een verantwoorde manier om te gaan met het invorderen en het beheersen van de schulden? Wat zijn de resultaten?

Ik ben vooral benieuwd naar de timing van de studiekostenmonitor. Nu is het een volledig theoretisch instrument. Hoe zal het worden omgezet in de praktijk?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik had vooraf heel goed begrepen dat de kostenmonitor een theoretisch instrument is. Daarom heb ik de vraag gesteld en herhaal ik mijn suggestie: is het, op het moment dat je daarover beschikt, niet nuttig dat je effectief opnieuw laat berekenen wat nu de effectieve kosten zijn voor de scholen van hun werkingsmiddelen in de verschillende niveaus en naargelang de verschillende studietypes? Ik vermoed en ben er bijna zeker van dat de kosten die worden doorgerekend aan de ouders – en soms wat zaken aan de leerkrachten – mee daarvan zijn afgeleid.

U hebt het reeds gezegd: de kosten verschillen sterk van school tot school, afhankelijk van de studiedomeinen. Daarom werd ook dat afzonderlijk punten-domein opgesteld, dat ons straks nog ter beschikking zal worden gesteld, maar dat mij uiteraard goed bekend is. Ik heb daar toch een vraag bij: is dit vandaag nog steeds even relevant?

U hebt ook gewezen op de verschillende groepen van scholen en de aard van de scholen. Sommige groepen van scholen moeten via de werkingsmiddelen zelf instaan voor de aflossing van hun lening en voor de huur van hun schoolgebouwen. Daardoor beschikken ze in de realiteit over minder dan 75 procent van hun werkingsmiddelen voor de dagelijkse werking. Bij uitzonderingen gaat dat voor die aflossing van leningen over veel meer procent. Die details zijn u echter beter bekend dan mijzelf.

In verband met het berekenen van de kosten van klassen, geef ik graag het voorbeeld dat voor mij het meest frappant is. Wat zijn de werkingsmiddelen van een derde kleuterklas? Wat zijn de werkingsmiddelen van een eerste leerjaar? Wat is daar het effectieve verschil? Wat is in de praktijk het verschil van de werkelijke kost?

Minister, eerst wil ik nog even iets kwijt over uitrustingstoelagen. Als je in het hotelwezen een hedendaagse keuken moet installeren die voldoet aan alle eisen, als je in de tuinbouw een moderne serre moet installeren, als je in het nijverheidstechnisch onderwijs computergestuurde toestellen moet aankopen, dan zijn dat toch immense kosten die mijns inziens totaal onvoldoende verrekend zijn in de huidige werkingsmiddelen. Ik blijf ervoor pleiten om dit dossier van de uitrustingstoelagen zeker niet op de lange baan te schuiven. Ik weet dat uw mogelijkheden beperkt zijn, maar ik dring er toch op aan om dit dossier opnieuw te bekijken. U hebt gezegd dat er in het kader van BOS nieuwe mogelijkheden

zijn voor schoolbesturen met bijzondere kenmerken en domeinscholen. Maar als je toevallig nijverheidstechnisch onderwijs aanbiedt en niet onder deze criteria valt, is het toch niet eenvoudig.

Ik wilde u al die elementen graag meegeven. Het meest algemene element en mijn sterkste suggestie is om, als je die instrumenten hebt vanuit die studie, toch eens te laten berekenen wat de hedendaagse kosten zijn voor de noodzakelijke werkingsmiddelen die elke school – kleuter, basis, secundair – volgens de aard van zijn studierichting effectief nodig heeft.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp-a): Minister, ik dank u voor uw uitvoerige toelichting. In een mail die ik ontving, benadrukt de Werkgroep Kleuterscholen Vlaanderen dat vooral kleuterjuffen veel materiaal zelf moeten kopen. Dat is uiteraard een rechtstreeks gevolg van het feit dat een op de drie kleuters 0 euro werkings-toelagen krijgt. U hebt die cijfers daarnet ook meegegeven. Een gelijkaardige werkingstoelage voor het kleuter- en het lager onderwijs zou al een stap vooruit zijn. In de kleuterklassen is heel wat materiaal nodig. De kleuterjuffen moeten hun hoeken verrijkend inrichten. Elke maand of – bij grotere thema's – elke twee maanden moeten er nieuwe hoeken volledig worden ingericht met materiaal. Uiteindelijk is het met de huidige werkingsmiddelen van de scholen onhaalbaar om in al die kleuterklassen voldoende verrijkende hoeken in te richten. Als er dan doorlichting is, worden die hoeken heel grondig bekeken. Op dat vlak is er dus toch een belangrijke discrepantie.

Er moet verder nog een onderscheid worden gemaakt in het kader van de werkingsbudgetten die een basisschool krijgt. Er zijn twee zaken die de scholen wettelijk en decretaal moeten bewaken. In de leerplannen staat er duidelijk welke materialen leerkrachten – dus niet de individuele leerlingen – nodig hebben in een klas om de eindtermen in een bepaald domein te kunnen bereiken. Ik geef een concreet voorbeeld. Voor het domein wiskunde staat er in de leerplannen van de diverse netten welk materiaal er aanwezig moet zijn om die eindtermen te kunnen bereiken. In het net waarin ik heb lesgegeven, is het leerplan Nederlands relatief nieuw: het dateert van een tweetal jaren geleden. De minimumuitrusting die daar wordt gevraagd, ook digitaal, met pc's, betekent een enorme investering voor scholen.

In het kader van het gratis aanbieden van onderwijs, met een maximumfactuur, wordt er verder bepaald wat de kinderen krijgen, wat ze dus niet van thuis mogen meebrengen. En inderdaad, dat omvat onder andere stylo's, latten en passers. De school moet die aanbieden. Maar in de lagere school is de helft van de kinderen zijn materiaal kwijt na twee of drie maanden. Je moet het dan opnieuw aanbieden. Dat is wettelijk zo bepaald. Je mag het niet aan de ouders vragen. Dat staat ook in de schoolreglementen. Dat zijn dus bijkomende kosten in het basisonderwijs.

Er is nog een verschil met het secundair onderwijs. In het secundair onderwijs is het heel simpel: de leerkrachten bestellen de boeken via uitgevers of via Standaard Boekhandel. Die boeken worden thuis opgestuurd en je moet die betalen. Dat mag niet in het basisonderwijs: alle methodes, werkboeken en handboeken moet je gratis aanbieden aan de leerlingen van de basisschool in het kader van de maximumfactuur. Dat allemaal samen zorgt ervoor dat zelfs de werkingsmiddelen die in scholen worden aangeboden, op het einde van de rit onvoldoende zijn.

Minister, u hebt de werkingsmiddelen van het basis- en het secundair onderwijs met elkaar vergeleken. In het basisonderwijs liggen ze nog een stukje hoger. Als je dat in evenredigheid bekijkt van wat het basisonderwijs allemaal moet betalen en ophoesten, dan kom je in de problemen.

Ik wil er nog een item aan koppelen dat er misschien niet meteen iets mee te maken heeft. Er is een groot verschil tussen het basis- en het secundair onderwijs als het gaat over het innen van de maaltijdkosten. U vraagt zich vast af wat dat daarmee te maken heeft. Ik verduidelijk het. In het secundair onderwijs koop je vooraf een kaart, waarop je dan geld moet zetten. Als er geen geld op staat, krijg je geen eten. In het basisonderwijs is dat anders. De kinderen krijgen eten. De factuur volgt. Scholen blijven dan zitten met onbetaalde facturen. De scholengroepen trekken dan – terecht – de onbetaalde facturen af van de werkingsmiddelen. Uiteindelijk moet de rekening namelijk altijd kloppen.

Door al die factoren samen kan ik mij wel voorstellen dat veel basisscholen niet kunnen voorzien in die elementaire basisbehoeften, waardoor leerkrachten – wellicht meer in het kleuteronderwijs dan in het lager – zelf heel wat zaken moeten betalen.

Ik zal afronden. Het is een vaststelling dat die leerkrachten veel zelf moeten betalen. Ik vind dat problematisch. Dat is geen straf van de directeurs. Het is niet zo dat die zeggen: 'Trek je plan.' Neen, ook de directies moeten roeien met de riemen die ze hebben. Ze moeten alles kunnen betalen. Ze moeten dat veelal planmatig doen. De directeurs plannen op lange termijn, maar toch kom je tot de constatactie dat er middelen te kort zijn om dat allemaal tot een goed einde te brengen. De leerkrachten moeten dan veel zelf kopen. Vaak gaat het om beginnende leerkrachten, die hun eerste job uitoefenen of nog niet lang werken. Voor hen is dat heel kostelijk. Gelukkig zijn er ook ouderwerkgroepen en vriendenkringen.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp-a): Ik wil graag naadloos aansluiten bij de opmerkingen van de heer Vandenberghe.

Minister, zoals u zelf zei, hebben de twee dossiers inderdaad met elkaar te maken. Ze zijn namelijk het gevolg van besparingen die de laatste jaren werden doorgevoerd in de werkingsmiddelen.

We hebben het cijfer al vaker gegeven: 117 euro per leerling per schooljaar in het secundair onderwijs, 35 euro besparing per leerling per schooljaar in het basisonderwijs. Na een aantal jaren stapelt zich dat natuurlijk op, vooral in scholen met een eerder kansarm publiek. Je ziet namelijk dat ook daar de onbetaalde schoolfacturen veel talrijker zijn. Daardoor moeten de werkingsmiddelen nog altijd meer compenseren.

De heer Vandenberghe verwijst er al naar: gelukkig zijn er de ouderkringen en de wafelenbak, om het oneerbiedig uit te drukken. Dat klopt, maar ook dat vergroot nog eens de kloof tussen scholen. Recent OESO-onderzoek (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) heeft dat ook aangetoond. Scholen waar veel kapitaalachtige gezinnen hun kinderen naartoe sturen, zamelen veel meer in met die wafelenbak dan andere scholen waar eerder een kansarmer publiek schoolloopt.

Die kloof tussen onze scholen en leerlingen stijgt dus wanneer men die werkingsmiddelen inkrimpt. Dat is wat we hier al twee, drie jaar op rij aan het doen zijn. Dat is een negatieve evolutie die is ingezet door deze regering, voor het eerst in 15 jaar, door drastisch te besparen op die werkingsmiddelen.

We zitten inderdaad met een instrument dat nu is opgeleverd met een vertraging van meer dan een jaar. Het Steunpunt voor Onderwijsonderzoek zal dat theoretisch kader nu invullen. Zijn zij ook effectief begonnen bij de start van dit schooljaar? Of moet het ingeven van de gegevens nog aanvatten?

Minister, ten slotte wil ik het nog eens hebben over het instrumentarium. U hebt principieel al eens aangegeven ook in het secundair onderwijs met die maximumfactuur (MAF) te willen werken, op basis van de studiekostenmonitor die dit jaar operationeel zal worden. Er zijn al good practices. Ik heb eerder verwezen naar de provincie Antwerpen en hun provinciale scholen, waar men inderdaad met een maximumfactuur werkt, zowel voor de eerste als de tweede en de derde graad. Het zijn vooral technische scholen, ook van het type waarnaar de heer De Meyer verwees: landbouwscholen, hotelscholen. Men heeft daar inderdaad de studiekost per opleiding in kaart gebracht, men heeft aan studiekostenbeheersing per opleiding gedaan. Men heeft de kosten eveneens geobjectiveerd. Op basis van het in kaart brengen van die kosten, heeft men daar inderdaad een maximumbedrag per opleiding, per schooljaar tegenover gezet. Dat is niet uniform, zoals vandaag in het basisonderwijs het geval is, waar men met een bedrag van 60 of 45 euro werkt. Het is een duidelijk maximumbedrag, gekend aan het begin van het schooljaar, voor de opleiding in kwestie. Dat zou heel wat gezinnen beter toelaten om die schoolkosten in kaart te brengen. Het zou de problematiek van de onbetaalde schoolfacturen kunnen doen dalen.

De heer Vandenberghe verwees al naar de kosten die verbonden zijn aan het schoollopen, maar niet rechtstreeks gerelateerd zijn met de eindtermen. In het basisonderwijs is dat bijna onlosmakelijk verbonden met het middagtoezicht. Ik kan het niet objectiveren, want ook wij hebben geen studiekostenmonitor, maar het is wel mijn aanvoelen dat alsmäär meer scholen het middagtoezicht aanrekenen, dat ook heel vaak de reële kostprijs wordt aangerekend, waar dat vroeger veel minder het geval was. De middagpauze lijkt ons essentieel verbonden met een schooldag. Als we als samenleving het uit huis werken voor de twee leden van het gezin, moeder en vader, en alleenstaande ouders, promoten, kunnen we niet verder gaan op die weg. We kunnen het middagtoezicht niet alsmäär duurder laten worden.

Minister, ik zou ervoor pleiten om ook dat als een inherente verblijfsstudiekost voor de opleiding mee te nemen, zeker in het kleuter- en het basisonderwijs.

De voorzitter: De heer Durnez heeft het woord.

Jan Durnez (CD&V): Minister, een paar collega's gebruiken de termen praktisch en theoretisch instrument. Wat is het verschil? Een instrument zou toch praktisch moeten zijn, want anders is het geen instrument.

Kathleen Helsen (CD&V): Het is een instrument dat nog niet is toegepast.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Onze fractie vindt het belangrijk te onderlijnen dat zo'n monitor echt wel nodig is.

Wat het hoger onderwijs betreft, wil ik de suggestie doen dat de regeringscommissarissen ook eens een aantal van die kosten in kaart zouden brengen. Stuvomiddelen (studentenvoorzieningen) kunnen op een aantal punten tegemoetkomen aan de hoge kosten die studenten hebben. Afhankelijk van hoe de instelling omgaat met Stuvo-middelen en een sociaal beleid voert, zal de kost voor studenten voor bepaalde zaken lager zijn. Als je bijvoorbeeld instellingen hebt die in verhouding tot het aantal studenten een groot aantal eigen koten hebben, maakt dat al een verschil tegenover instellingen die dat niet hebben. Misschien kan de Vlaamse Vereniging van Studenten ook eens ophijsten wat de kosten zijn in het hoger onderwijs?

Minister, ik denk dat u een punt hebt dat eerst het secundair onderwijs onder de loep moest worden genomen en dat het hoger onderwijs daar eigenlijk behoorlijk los van staat. Men kan niet zomaar zeggen dat het hoger onderwijs sowieso te

duur is. De verschillen kunnen namelijk aanzienlijk zijn in kost, naargelang u zich bijvoorbeeld inschrijft in een hogeschool in de buurt of op kot moet gaan.

Ik wil pleiten om dit debat op een hygiënische manier te voeren. Men moet er niet alle elementen bij sleuren. Als u niet gaat studeren, moet u ook maaltijden nuttigen. En veel instellingen doen er alles aan om de prijs van maaltijden te drukken. We mogen niet te snel karikaturale cijfers naar voren schuiven over wat studeren kost. Als u ook nog de spaghetti erbij telt die studenten 's avonds gaan eten, dan wordt het een zeer onhygiënisch debat.

De heer Vandenberghe legt een aantal pijnpunten bloot in verband met het leerplichtonderwijs. Zo kan het gebeuren dat het beleidsvoerend vermogen van de school niet van dien aard is om in kaart te brengen dat er toch wel noden zijn. Zo kan het zijn dat de directie daar niet altijd even goed mee omgaat. Het is iets te simpel om te zeggen: 'De werkingsmiddelen zijn beperkt, koop dit of dat zelf.' Ik heb er moeite mee dat die boodschap van bepaalde directies uitgaat naar jonge leerkrachten. Dat is zo in de pers verschenen, op basis van een bevraging. Die bevraging werd wel door een eigen vakbond gedaan, enkel bij eigen leden. Misschien kan dat eens beter worden bekeken?

Indien jonge leerkrachten zelf moeten instaan voor het aankopen van materiaal dat continu moet worden aangekocht, bijvoorbeeld knutselmateriaal voor kleuters, dan moet dat inderdaad wordt onderzocht. We kijken uit naar de resultaten van het onderzoek. Ik dank u.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Minister, u zei dat het steunpunt hier nu mee aan het werk gaat. Ik vraag mij af of ze een paar zaken kunnen meenemen.

Eén, in de vorige legislaturen, sinds de invoering van de maximumfactuur in het basisonderwijs, is er vaak discussie gevoerd over wat nu de impact is van de maximumfactuur op wat scholen effectief doen, op vlak van cultuureducatie, sport, uitstappen enzovoort. Aan de ene kant is het verwijt vaak dat er een collectieve verarming is. Scholen zouden minder doen omdat ze rekening moeten houden met de scherpe en ruime maximumfactuur. Komt er daarvan nog een actualisatie? Ik weet dat het op een bepaald moment de bedoeling was om dat met de cultuursector te doen.

Twee, u hebt een uitleg gegeven over de punten in het secundair onderwijs, bijvoorbeeld in het aso. Zijn er Vlaanderenbreed resultaten over de impact? We weten dat er in het secundair onderwijs bij de lestijden regelmatig een afwenden is van de lestijden van bso en tso richting aso. Dat is al verschillende keren aan bod gekomen in de commissie en het werd ook al verschillende keren opgemerkt, onder andere door het Rekenhof en de inspectie. Kan dit ook worden gedetecteerd bij de werkingsmiddelen? Als er meer werkingsmiddelen gaan naar richtingen die duurder zijn en waarvan we met z'n allen weten dat ze duurder zijn dan een klassieke aso-richting, dan hoop ik dat dat ook effect heeft op de kostprijs. We hebben daar vrijheid van onderwijs, maar het is uw taak, samen met ons, om erover te waken dat dat effectief ook efficiënt wordt ingezet. Kan het steunpunt dat theoretisch model eindelijk eens gebruiken?

Verder heb ik nog twee kleine opmerkingen. De heer De Meyer had een opmerking over de infrastructuur van technische scholen en scholen met bepaalde richtingen. Ik sluit mij daar volledig bij aan. Het speelt ook bij de werkingsmiddelen, maar dan moeten we ook de discussie voeren bij het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs en de middelen die we daar geven. Daar zitten er nog wel wat vragen. Ik hoop dat we hier ook nog eens een breder debat kunnen voeren over de infrastructuur in het secundair onderwijs.

Mevrouw Gennez, het is niet de eerste keer dat u de opmerking maakt over middagtoezicht. Bij het begin van de gemeentelijke legislatuur is dat al een paar keer opgemerkt. Ik heb daarop geantwoord dat we dat in mijn stad hebben ingevoerd eind jaren 90, toen toenmalig minister Van den Bossche in een afspraak met de vakorganisaties een besluit van de Vlaamse Regering invoerde, met wat gekend is in het officieel onderwijs als 'de zwarte lijst'.

Sindsdien zijn in tientallen steden en gemeenten melkgeld, middaggeld, maaltijdgeld, stoelgeld, noem het zoals je wil, ingevoerd. Daarover werden in die periode weinig opmerkingen gemaakt. Het werd vooral door uw partij als zeer rechtvaardig aangevoeld ten aanzien van de vakorganisaties omdat een aantal taken die niet strikt pedagogisch waren, niet meer moesten worden uitgevoerd. Alleen heeft men zich toen niet afgevraagd wie het dan wel ging betalen. Toen vond men het zeer aanvaardbaar dat de ouders het zouden betalen.

Collega's, voor mij mag die middag gratis zijn. Ik ga dat vanuit mijn fractie niet verdedigen. Maar enig historisch perspectief is altijd nuttig. Als het niet door de ouders moet worden betaald en als het toezicht ook niet door de leerkracht mag worden gedaan, zal ik met veel interesse luisteren naar voorstellen om dit creatief op te lossen. We hebben het er in de Onderwijskoepel van de Steden en Gemeenten (OVSG) al vaak over gehad: de historiek in veel gemeenten is dat het vaak ontstaan is in 1997 of 1998, bij het invoeren van een besluit van de Vlaamse Regering, dat de zwarte lijst heeft ingevoerd. Misschien dat de vakorganisaties en de koepels het er in het lerarenpact over eens zullen zijn om dat af te schaffen. De sociale voordelen, die een gemeente dan ook nog eens aan de anderen moet betalen, komen er dan nog eens bij. Het is gemakkelijk om te zeggen dat het iets van recente datum is. In heel veel steden en scholen is het niet van recente datum. Of dat goed is, laat ik in het midden. Maar in dit geval is de geschiedenis de geschiedenis.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, we zijn hier de volledige financiering aan het bespreken, met lestijden, coëfficiënten, bouwkosten, maximumfactuur, btw-verlaging. Ik zal proberen de gekoppelde vragen opnieuw te ontkoppelen naar de twee zaken, en dan ga ik nog een aantal dingen toevoegen.

Ik heb een concrete vraag over de studiekostenmonitor. Kan worden onderzocht of de dichtheid van opleidingen die worden aangeboden een effect heeft? En dan zijn er de linken met bedrijven. Ik heb het specifiek over bso- en tso-scholen. Ik ken bso- en tso-scholen die materiaal krijgen van een nabijgelegen bedrijf omdat er nergens in de buurt een andere bso- of tso-school is. Dan is dat gemakkelijker voor dat bedrijf. Vanaf het moment dat er veel scholen zijn, wordt dat voor dat bedrijf moeilijker om dat te geven, want dan komt er vraag van andere scholen.

Hier wordt op sommige momenten voorbijgegaan aan het Participatiedecreet. Daarin staat dat de schoolkosten op de schoolraad moeten worden besproken en voor de inschrijving bekend moeten zijn. Op opendeurdagen bezoek ik altijd heel wat scholen. Ik zie daar altijd een map met een overzicht van de facturen, toch in mijn regio. Mijnheer De Meyer, dat moet dan een heel goede regio zijn.

Jos De Meyer (CD&V): Ik heb dat gezegd in mijn vraagstelling.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, houdt het onderzoek daar rekening mee, of dat werkelijk in al die scholen aanwezig is? Weten mensen wat de kosten gaan zijn?

Een aantal basismaterialen moeten ter beschikking worden gesteld. De regelgeving stelt dat de school geen waarborg mag vragen en dat de school versleten materiaal moet vervangen. Ik vind ook respect voor het materiaal belangrijk. Als een leerling zijn vulpen om de twee, drie dagen laat vallen, en de school moet

telkens voor een nieuwe vulpen zorgen, dan denk ik toch dat we mogen zeggen dat dit niet zomaar kan. Misschien moeten we dat respect ook invoeren als eindterm? *(Opmerkingen)*

Collega's, als het gaat over schoolkosten, gaan we ook voorbij aan het feit dat ouders nog een aantal tegemoetkomingen krijgen van de overheid omdat ze kinderen hebben die geld kosten. Ik denk aan de kinderen ten laste, aan de bijkomende aftrek van woningen in het licht van kinderen, aan het kindergeld dat hervormd wordt, aan de huidige schoolpremie die er nog is en die wordt geïntegreerd en aangepast, en aan de studiebeurs. Op het moment dat we het hebben over de reële kost die je moet betalen, moeten we het ook hebben over de tegemoetkomingen van de overheid. Dan krijg je zicht op het restbedrag. Pas dan weet je wat werkelijk van de ouders wordt gevraagd.

Minister, nu het nog een theoretisch instrument is, hoop ik dat bij de praktische uitwerking ook rekening wordt gehouden met die calculatie, mijnheer Durnez.

Dat brengt me bij de studiebeurs. De heer De Ro en ikzelf, met een actuele vraag, hebben er al voor gepleit om in de studiebeurzen, die nu afhankelijk zijn van het onderwijsniveau en de onderwijsvorm, nog een graadje meer te steken om rekening te kunnen houden met de opleiding. Denk aan de voorbeelden slagerij en fotografie.

Uiteindelijk, minister, gaat het over de besteding van de werkingsmiddelen. Dat heeft mijn partij al vaak gezegd. Worden er afgewend? Waarvoor worden ze gebruikt? Ik verwijs naar het rapport van het Rekenhof. Ik verwijs ook naar het rapport over NT2.

Ten slotte wil ik zeggen dat de scholen absoluut wel moeite doen om de kosten te drukken. Ik herinner mij mijn directeur, die op elke personeelsvergadering vroeg wat er nog kon worden gedaan. Scholen schrappen busritten en rijden met de fiets, ze kopen fietsen aan bij de verkoop van teruggevonden fietsen door de politie, enzovoort.

Dat wat de schoolkosten betreft. Maar ook de leerkrachten moeten zaken kopen. Ik heb altijd lesgegeven in een school met tso en bso, en dus waren er veel stages. Een van de aanwervingsvoorwaarden is dat de leerkracht over een auto beschikt. Tegenwoordig wordt in veel vacatures een rijbewijs A gevraagd en ook dat de kandidaat over een auto beschikt. En dan krijg je een kilometervergoeding. Die dekt een deel van de kosten. Ik hoop dat mijn collega's er niet voor pleiten om een bedrijfswagen te geven.

Collega's, in het fiscale luik bestaat er zoiets als forfaitaire beroepskosten. Bekijk de fiscale regelgeving: dat zijn de kosten die je maakt om je beroep te kunnen uitoefenen. In 2009 stond in het Onderwijszakboekje dat leerkrachten hun beroepskosten moesten aantonen. Minister, ik doe u een suggestie: misschien moeten we dit actualiseren. ICT-materiaal kan op drie jaar worden afgeschreven, autokosten op tien jaar. Een leerkracht kan zijn kantoor thuis inbrengen, 10 procent van de werkruimte thuis, 10 procent van de woningverzekering, 10 procent van de elektriciteit. Misschien moeten we dat eens opnieuw onder de aandacht brengen.

Waar ligt de grens tussen wat de directie zegt dat je zelf moet betalen en wat een leerkracht bepaalt dat hij voor zichzelf wil kopen? Ik heb vroeger zelf ook videofilms aangekocht. *(Opmerkingen. Gelach)*

Mevrouw Brusseel, ik weet niet waar u momenteel aan denkt, maar ik denk inderdaad dat de biologielees over de voortplanting die u zou geven een andere les zou zijn dan deze die ik zou hebben gegeven. *(Opmerkingen van Ann Brusseel)*

Mevrouw Brusseel kocht decadente films over de Romeinen; ik had het over films over opvoeding en dergelijke meer.

Collega's, we moeten het ook hebben over iets wat de kosten sterk doet stijgen, zowel voor leerkrachten als voor leerlingen: de invulboeken. Dat moeten we absoluut eens bekijken, samen met de uitgevers van handboeken en de pedagogische begeleiding, maar ook met de koepels die dergelijke boeken uitgeven.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): De discussie is inderdaad aan het uitwaaiëren. Er is al heel veel gezegd. Deze discussie komt elk jaar in september terug. De meesten van ons zijn nog altijd van mening dat het onderwijs zo democratisch en toegankelijk en dus zo kosteloos mogelijk moet zijn.

We kunnen relativeren wat we willen, maar een gemiddelde factuur van 1287 euro per leerling is veel. Dat wordt gespreid over een jaar, maar een groot deel ervan moet in september worden opgehoest. En dan heb je waarschijnlijk nog geen kind of geen twee of drie kinderen in het tso of bso, waar vaak ook nog eens kwetsbaardere gezinnen zitten. De kosten zijn hoog. Scholen doen soms inspanningen. Maar het was tot nu toe weinig transparant. Hopelijk komt er snel beterschap in. We moeten de inspanningen voor kostenbeheersing echt nog opdrijven. Dat was de bedoeling. Ik ben hoopvol.

Minister, dat staat, zoals mijn collega's van sp.a zeggen, in contrast met de besparingen die er sluipend worden gedaan op de werkingsmiddelen. Van 2014 tot 2016 was dat 13,5 miljoen euro voor het secundair onderwijs. Iemand moet dat natuurlijk betalen. Ofwel is dat de school, ofwel rekent de school dat door naar de leerlingen. Zo krijg je sluipend en 'al stoemelings' alweer een verhoging van die facturen en zijn we eigenlijk de omgekeerde beweging aan het maken. Wij willen die kosten echt wel helpen te beheersen, maar in feite verhoogt de Vlaamse Regering sluipend de facturen. Dat is volgens mij een zware tegenspraak.

Minister, u zegt dat de oppositie het altijd maar over de besparingen heeft, maar dat heeft gevolgen. Die factuurverhogingen zijn er en worden gevoeld. In het basisonderwijs hebben we de basisfactuur. Ik hoop dat er ook in het secundair onderwijs stappen zullen worden gezet en dat dat niet te lang meer zal duren.

Over het betalen van lesmateriaal door leerkrachten hebt u tijdens de vakantie, toen die cijfers werden bekendgemaakt, gecommuniceerd. Ik vond die communicatie ongelooflijk ongelukkig. U hebt dat ook wat willen relativeren. U wilde waarschijnlijk de leerkrachten opnieuw een hart onder de riem steken. U zei dat leerkrachten inderdaad veel extra doen, maar dat dat aantoonde dat ze gepassioneerd zijn en geëngageerd. U zei dat dat ook bij andere beroepen nodig is, en dat u die passie en dat engagement waardeert. Ik vond dat vrij ongelukkig. Ik kreeg zeer veel reacties binnen, onder meer op Twitter. Mensen zeiden niet meer te weten of hun vrouw ging werken om geld binnen te halen of om geld uit te geven. *(Opmerkingen)*

Ik weet het, dit was een grapje.

Er wordt verwacht van leerkrachten dat alles via smartschool gebeurt. Dus wordt verwacht dat iedereen een computer heeft en zelf aankoopt. Dat is dan nog los van het lesmateriaal dat veel kleuterleidsters zelf aankopen. Het is evident dat dat eigenlijk door de school zou moeten gebeuren. Maar leerkrachten moeten veel kosten maken. Bij andere beroepen kunnen die kosten worden ingebracht of worden ze vergoed. Mijnheer Daniëls, uw betoog bevatte een deel van het antwoord hierop. Maar nu wordt er bij veel leerkrachten geen rekening mee gehouden. Ik vond die aanklacht helemaal niet zo onzinnig. Hij was terecht. We

moeten eens bekijken wat nu de essentie is en wat intussen bijkomend wordt verwacht van leerkrachten zonder dat daar iets tegenover staat.

Kathleen Helsen (CD&V): Minister, ik ben wel een voorstander van een maximumfactuur. Daar worden veel vraagtekens bij gezet, en ik kan dat ook wel begrijpen. Dat heeft te maken met het feit dat wij vandaag niet over alle informatie beschikken om dat met een zekere gerustheid in te voeren. Ik ben voor een maximumfactuur omdat ik zie dat vandaag leerlingen met bepaalde talenten niet de kans krijgen om die talenten binnen het onderwijs te ontwikkelen omdat ze daarvoor een studierichting moeten volgen die te veel kost. Wij zeggen dat wij volledig moeten inzetten op talentontwikkeling in ons onderwijs. Dan moeten wij dat in al zijn facetten durven te bekijken. Dan moeten wij ervoor zorgen dat kinderen de kansen krijgen om hun talenten te ontwikkelen.

We moeten goed weten of het haalbaar is om dat op een goede manier toe te passen, zodat dit niet leidt tot een groot tekort aan middelen voor de scholen, en dat dit ook het onderwijs kwalitatief niet verzwakt.

Wij hebben twee legislaturen geleden een maximumfactuur ingevoerd voor het basisonderwijs omdat wij toen extra werkingsmiddelen konden geven aan de scholen, omdat we toen ook de studietoelagen mee onder de loep hebben genomen, en omdat we toen heel duidelijk hebben berekend wat de kost was, zodat we wisten welke maximumfactuur we konden hanteren.

Ik stel nu vast dat we een instrument hebben dat we kunnen gebruiken. Het wordt dus, denk ik, praktisch. Maar ik blijf wel met de vraag zitten of we wel alle informatie hebben die we nodig hebben om te bekijken of we kunnen evolueren naar de maximumfactuur. De heer De Meyer vroeg wat nu eigenlijk de kost is voor een school om een bepaald onderwijs te organiseren. Het Rekenhof heeft ons daarover al wat informatie aangeboden. Maar als we de kostenmonitor gaan toepassen, kunnen we daaruit dan afleiden wat een bepaalde studierichting kost, zodat we de werkingsmiddelen die we toekennen aan scholen kunnen evalueren: zijn ze voldoende of zijn ze niet voldoende? Kunnen we uit dat instrument afleiden of de scholen op een gelijke manier omgaan met de werkingsmiddelen die ze krijgen, of zitten daar enorm grote verschillen tussen die moeilijk te verklaren zijn? Dat is voor mij niet duidelijk als ik kijk naar de verschillende elementen die in dat meetinstrument zitten. U hebt ze mooi opgesomd. Maar die informatie hebben we wel nodig om ervoor te zorgen dat kinderen kansen krijgen en hun talenten kunnen ontwikkelen, en dat de kost van het onderwijs dat niet in de weg staat.

Dat is nog altijd het uitgangspunt: de leerling moet alle kansen krijgen. Ik blijf het belangrijk vinden om daarop in te zetten. Ik stel daar in deze commissie al tien jaar vragen over. Ik ben blij dat we nu een stap vooruit hebben gezet met het instrument, maar volgens mij zijn we nog niet aan het eindpunt.

Met betrekking tot de vragen van het personeel hebben we vanmorgen gezegd dat we waardering moeten hebben voor de leerkrachten. Zij doen heel veel. Het is goed dat wij aandacht besteden aan de professionalisering van de mensen die de leerkrachten moeten begeleiden. De professionalisering op het vlak van personeelsmanagement kan ook onder de loep worden genomen. Als je gaat solliciteren op verschillende plaatsen, in verschillende organisaties en bedrijven, merk je meteen op welke manier er waardering is voor mensen en op welke manier er wordt gecommuniceerd over de middelen die ter beschikking worden gesteld. Ik moet vaststellen dat er naar aanleiding van de publicatie van het COV bij mij berichten zijn binnengekomen van directies die vragen wat eigenlijk hun plichten zijn. Zij weten dat zelf niet zo goed. Zij vragen of de minister een lijstje kan bezorgen van het materiaal dat ze ter beschikking moeten stellen van hun personeel. *(Opmerkingen)*

Ik vind dat ook een beetje te zot. Maar het wijst er wel op dat er een professionalisering van het personeelsmanagement nodig is. Het is niet meer dan normaal dat wanneer een personeelslid waar dan ook aan de slag gaat, hij geïnformeerd wordt over wat de verwachtingen zijn met betrekking tot zijn functioneren, maar ook binnen welke omgeving er kan worden gefunctioneerd en welke materialen een organisatie ter beschikking stelt om het werk goed te kunnen doen. Dat is niet enkel en alleen in een bedrijf belangrijk, maar ook in een school en in elke organisatie. Dit is maar één facet ervan, maar het komt telkens terug dat daar een enorme uitdaging ligt om dat te versterken binnen het onderwijs.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer Durnez, die monitor is een instrument. Een instrument is iets wat je gebruikt en wilt blijven gebruiken in de toekomst. Ik heb dat instrument niet zelf besteld. Het is mijn voorganger, Pascal Smet, die gevraagd heeft om het te maken, en die ook het kader heeft bepaald waarbinnen het instrument ontwikkeld zou worden. Dat instrument werd wat later opgeleverd dan voorzien. Daar kan ik niet zoveel aan doen. Ik dacht, waarschijnlijk in mijn naïviteit, dat het instrument een hefboom zou zijn om te bepalen wat de theoretische kostprijs zou zijn. Ik dacht dat het iets operationeels zou zijn. Ik zie nu op enkele gezichten aha-erlebnissen. Ik was dus niet de enige die dat dacht. Toen dat instrument bij mij in de bus viel, dacht ik dat we er nog veel werk aan zouden hebben.

Ten voordele van het ontwikkelde instrument wil ik toch zeggen dat het de eerste keer is dat we in theorie zien met welke elementen je allemaal moet rekening houden om tot een kostprijsberekening te komen. De kranten titelden op hun voorpagina's: 'Het is 3000 euro', 'Het is 2000 euro', 'Het is 1400 euro'. Elk jaar krijg je van die grote communicaties. Mijnheer Durnez, het grote voordeel van wat ik nu in theorie heb gekregen, is dat we een lijst krijgen van parameters waarmee rekening moet worden gehouden. Ik heb hier een aantal aanvullingen op die parameters gehoord. Ik zal niet op elk van die suggesties antwoorden. Ik zal wel het verslag van deze commissie bezorgen aan de mensen die nu aan de slag moeten met dat instrument, en ik zal met hen bekijken of we nu al dan niet nog aanvullingen moeten doen.

Ik vind wel dat we het grondig moeten doen. Ik wil iets maken dat robuust en stabiel is, en dat de komende twintig jaar kan worden gehanteerd als kostprijscalculator.

Jan Durnez (CD&V): Begrijp ik goed dat het een prototype is?

Minister Hilde Crevits: Het is een prototype dat eigenlijk afgewerkt is. De opdracht is beëindigd, het prototype is af. Maar er zijn wel extra vragen gesteld. Ik ga dus bekijken of we het prototype moeten verfijnen of niet.

Collega's, dat instrument is beperkt tot de kosten van de lerende. Er waren veel vragen over de kostprijs voor de school, maar dat zit daar niet in. Wie dat verwacht, moet nooit hopen dat dat erin komt. Anderzijds vind ik het wel een zeer interessante vraag of opmerking. Als we de kosten voor een school niet kennen, kunnen die kosten worden afgewenteld. Wij geven extra geld voor technische opleidingen. Maar in een aso-opleiding zitten die technische opleidingen wel arm te wezen. Ik vind dat zeer interessant, maar dat is niet wat werd ontwikkeld. Ik kan dat daar ook niet zomaar insteken. Als jullie dat interessant vinden, dan wil ik dat graag bekijken. Maar het is in het verleden niet gebeurd. Dat is iets nieuws. Ik zal ook niet wachten om te starten met de input van de gegevens in het prototype dat nu werd ontwikkeld. Anders blijven we alles aan alles koppelen.

Dus, het instrument is er. Ik zal eerst bekijken of ik het nog moet aanvullen. Dan starten we met het invullen. Dat invullen gebeurt idealiter gedurende een volledig schooljaar. Dat wat het instrument betreft waarmee we aan de slag gaan.

Wat mevrouw Gennez zei over het POV in Antwerpen is correct. Maar ik kan dat model niet zomaar uitrollen over heel Vlaanderen. Dat zijn zeven scholen met een beperkt aantal studierichtingen. Maar, mevrouw Brusseel, eigenlijk is dat geen maximumfactuur, maar ik vind het zeer moedig dat ze bij het begin van het schooljaar zeer transparant zeggen wat bij hen de kosten zijn en dat zij niet méér zullen doorrekenen aan de mensen. Ik vind die werkwijze oké, in afwachting van een initiatief dat wij al of niet zullen nemen. De heren Daniëls en De Meyer zeiden dat dat bij hen in een kaftje zit, zodat de mensen weten wat de kosten zullen zijn. Eigenlijk hoort het zo. Het staat in het schoolreglement en men moet het weten. Mocht iedereen dat op die manier doen, zou ik nu al een beter zicht hebben.

Dat zijn enkel de kosten die de school aanrekent. Maar de studiekost is meer dan dat. Dat zit in mijn instrument, in mijn prototype. Ik werk daaraan verder. We bekijken hoe we dat op de best mogelijke manier kunnen doen. Het steunpunt kan ermee aan de slag.

Mevrouw De Meulemeester, het is hun eerste opdracht. Ze doen dat nu binnen de prioritaire vrije ruimte die ze hebben. Maar ik heb geen zin om nu aan alle scholen te vragen om een dik boek in te vullen. Dan krijg ik natuurlijk Operatie Tarra over me heen. We moeten bekijken hoe we dat instrument kunnen gebruiken en met welke mensen we dat precies gaan doen. Dat is mijn verantwoordelijkheid. We staan nu zover, we gaan dat nu proper proberen te doen.

De gedifferentieerde studiebeurs is voor mij zeker bespreekbaar. Maar ik vind de automatisering van de rechten ook belangrijk. Het ene staat een beetje haaks op het andere. Jongeren veranderen van studierichting, dat kan aanleiding geven tot andere bedragen, dus is differentiëring per studierichting moeilijk. We moeten bekijken of het ene opweegt tegen het andere. Zo'n oefening kun je maar doen als je de structuur van het secundair onderwijs kent. Die moet nog definitief worden vastgeklikt. Dat vergt nog wel wat tijd.

Ik houd rekening met alle suggesties om de schoolkosten te beperken. Ik ben ook geen fan van invulboeken. Niet alleen vanwege de grote papierverspilling en het invullen op zich, maar ook omdat daarmee de vrijheid van de leerkracht in het gedrang komt.

Ann Brusseel (Open Vld): Het is voor de leerling ook niet goed.

Minister Hilde Crevits: Ik vind het ook vanuit pedagogisch oogpunt geen ideale situatie. Ik weet dat heel veel scholen die blaadjes kopiëren en ze jaar na jaar opnieuw gebruiken. We zien dat heel veel scholen, om de factuur te beperken, zeer actief werken met herbruikbare schoolboeken en tweedehandsbeurzen.

Iemand stelde een vraag over het hoger onderwijs en de Stuvo-middelen. Dat klopt. Ik heb al een paar keer gezegd dat de Stuvo-middelen nog veel meer gekleurd en geprioritiseerd zouden mogen worden gebruikt. Maar dat botst dan weer met het feit dat we vertrouwen willen geven aan de hogeronderwijsinstellingen. Ik merk wel dat men steeds meer reclame begint te maken met die Stuvo-middelen en met hoe men daarmee aan de slag gaat, welke studentenservice er wordt gegeven. De tendens is echt wel dat er meer transparantie komt in vergelijking met een aantal jaren geleden. De studenten willen ook heel hard wegen op de manier waarop die middelen worden ingezet. Dat kan in het hoger onderwijs zeker een rol spelen.

Ik heb ook geen reticentie gehoord tegen het feit dat we starten met secundair onderwijs en zeker met die eerste graad, omdat als je ooit een maximumfactuur wilt in Vlaanderen dat de best mogelijke twee jaren zijn. Je komt net uit het lager onderwijs, waar er al een maximumfactuur bestaat. Ik zal ook de oefening maken voor het lager onderwijs, maar dan wel getrapd: eerst de eerste graad van het secundair, dan de rest van het secundair, het hoger onderwijs en dan ook het lager onderwijs.

Mijnheer Vandenberghe, ik vind die oefening nuttig. Je moet bekijken of de maximumfactuur een negatieve impact heeft op de kwaliteit van het onderwijs. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

De voorzitter zegt van neen. We moeten weten wat daarvan het effect is geweest. Dat zit natuurlijk niet in de monitor. Dat hoort weer bij de vraag wat de kostprijs is om kwalitatief onderwijs te verstrekken.

Dan is er het pakket vragen over het al of niet betalen uit eigen zak. Voorzitter, ik stond een beetje perplex toen u daarnet zei dat u mails ontving van directeurs die vroegen wat ze nu eigenlijk ter beschikking moeten stellen. Ik vind dat van eenzelfde gehalte als leerkrachten die niet weten wie hun evaluator is. Dat is nu toch wel basis. Dat is ook basisregelgeving. Ik wil gerust nog eens een lijst sturen naar scholen met wat er verwacht wordt, maar eigenlijk is het de essentie dat je weet dat je basismateriaal ter beschikking van je leerkrachten moet stellen. Ik heb geen goesting om een lijst te maken. Ik vind ook dat dat niet mijn opdracht is. We gaan dan elk jaar opmerkingen krijgen dat dit of dat niet op de lijst staat. Dat heeft te maken met schoolleiderschap en beleidsvoerend vermogen.

Mijnheer Vandenberghe, het is heel terecht dat u deze vraag stelt, maar het is wel vreemd dat het Christelijke Onderwijzersverbond daarmee komt. Een vakbond moet wegen op de schoolbesturen opdat deze voldoende middelen en didactisch materiaal ter beschikking zouden stellen van de leraar. Ook voor de lokale onderhandelingen is het heel belangrijk om daarop te wegen. Het kan niet dat een schoolbestuur, zelfs met beperkte middelen, niet de basismaterialen ter beschikking stelt van de leerlingen. Ik vind het cruciaal te onderstrepen dat ook vakbonden daarop moeten wegen.

Mevrouw Meuleman, u hebt gelijk dat het raar overkomt wanneer men zegt dat leerkrachten gepassioneerd zijn. Mijn moeder is altijd onderwijzeres geweest, maar zij was een beetje geschoffeerd door de manier waarop dat in de media is gekomen. Zij vond het ook belangrijk om spullen mee te nemen naar school. Het gaat hier om een dunne lijn die moet worden bewandeld: waar stopt de basis die elke leerkracht mag verwachten en waar start de persoonlijke toets die men wil geven aan de manier waarop men lesgeeft?

Er is inderdaad een besparing gebeurd op de werkingsmiddelen. Het is nu het derde jaar dat we dat moeten doen. Maar evenzeer is het zo dat ons secundair onderwijs een van de best gefinancierde onderwijsvormen ter wereld is. Ook ons lager onderwijs wordt vrij behoorlijk gefinancierd. Er is wel een scheefftrekking tussen het lager en het secundair onderwijs. De grootste onderfinanciering zat in het hoger onderwijs maar daar hebben we nu geprobeerd iets aan te doen. Ik zal mijn best doen om ook voor het kleuter- en lager onderwijs hetzelfde te doen. Men kan echter onmogelijk zeggen dat de financiering van het secundair onderwijs vandaag slecht is, ook na de maatregelen die wij hebben genomen.

Niemand merkt trouwens ooit op dat er momenteel gigantisch veel gebouwd wordt, en dit aan een btw-tarief van 6 procent. Een jaar geleden was dat nog 21 procent. Scholen besparen hier gigantisch veel. Men weigert echter systematisch om daar melding van te maken.

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Mevrouw Meuleman, bij de invoering van de maximumfactuur in 2008 is er 85 miljoen euro bijgekomen. Recurrent is dat elk jaar 62 miljoen euro. Dat vraagt een grote inspanning.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Ik begrijp dat er veel nuances zijn, zelfs over partijgrenzen heen maar mijn fundamentele vraag blijft wat de kostprijs is van onderwijs voor de verschillende inrichters, niveaus en studierichtingen. Daar zou wetenschappelijk onderzoek naar moeten gebeuren, dat lijkt me bijzonder belangrijk voor het beleid tijdens de volgende jaren en decennia.

Een andere vraag is wat de kostprijs is voor de ouders in de ons omringende landen. Mogelijks vinden we daar informatie over in de OESO-rapporten, mogelijks zijn er andere informatiebronnen. Om heel die discussie te objectiveren zou het interessant kunnen zijn om informatie te hebben uit de ons omringende landen. Indien u daarover zou beschikken via uw kabinet en uw administratie, kan die informatie ons via de commissiesecretaris ter beschikking worden gesteld.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Dank u wel voor de omstandige discussie. Het is zeer interessant, omdat het interessante keuzes en breuklijnen, ook in deze commissie, blootlegt. Eerst en vooral ben ik tevreden dat Groen, maar ook CD&V, zegt dat de maximumfactuur echt wel een interessant instrument is om mee te werken en om maximaal te kunnen inzetten, voor elk kind volgens zijn of haar talenten of interesse, op de echte studiekeuze, waarvan we het toch ontzettend belangrijk vinden dat ze juist gebeurt. Als we zo sterk als sp.a pleiten voor de maximumfactuur in het secundair onderwijs, dan zijn we uiteraard, zoals de minister ook aanhaalt, voorstander van kostenbeheersing, want anders is men met geldverspilling bezig, en dat kan nooit de bedoeling zijn in tijden van schaarste. Maar de minister merkt op dat ons secundair onderwijs royaal gefinancierd is, en ze zet dat systematisch af tegen het basisonderwijs. We hebben het daarover in de plenaire vergadering al eens gehad. Wat men nu doet, is de kloof tussen het secundair en het basisonderwijs kleiner maken door meer te besparen op het secundair onderwijs dan op het basisonderwijs. Zo wordt de kloof wel kleiner, maar gaan we natuurlijk wel de verkeerde richting uit. Dat is een beleidskeuze die we toch wel maken.

De MAF in het secundair onderwijs invoeren zou inderdaad – en dat kaart mevrouw De Meulemeester terecht aan – gepaard moeten gaan met werkingsmiddelen die minstens op niveau blijven. Vandaar dat we er inderdaad voor pleiten de niveaus vooral niet tegen elkaar te laten uitspelen. Men lijkt nu te suggereren dat het secundair onderwijs overgefinancierd is en dat die middelen kunnen worden overgeheveld naar het kleuter- of basisonderwijs. Wij zouden durven te zeggen: hervorm het secundair onderwijs grondig, niet zoals u tot nu toe gepland hebt, maar wel degelijk grondig, en dan kunt u besparen, dan komt er binnen het secundair onderwijs ruimte vrij om die MAF in te voeren. Collega Daniëls, als u een deftige hervorming van het secundair onderwijs die naam waardig zou doen, komen er middelen vrij om effectief te investeren in een maximumfactuur. Dat zou inderdaad wijs beleid zijn, waar ik tot op vandaag nog altijd geen aanzet toe zie.

Een volgende element, gelieerd aan de maximumfactuur, is de discussie of we dan een studiebeurs moeten differentiëren of opleidingsgevarieerd maken. Daarin ben ik nogal gevoelig voor het argument van de minister om het niet nodeloos complex te maken. We gaan het niet nog complexer maken. Ik vind dat een fundamentele ideologische breuklijn. Wij, ter linkerzijde, zijn eerder geneigd om de studiekost te beperken voor de gebruiker, door een maximumfactuur in te voeren. Dat is inderdaad een subsidie, een gemeenschapsvoorziening die men betaalbaar, toegankelijk maakt voor de gebruiker. U zegt het volgende: kijk achteraf hoe men moet modelleren en lieer dan het opleidingsaanbod en de studiebeurs met elkaar. Ik

vind dat 'tarra' in de hoogste graad. Zo maakt men het alleen nog maar ingewikkelder. Dat is inderdaad een fundamenteel ideologische keuze: ervoor zorgen dat een gemeenschapsvoorziening – onderwijs – die toch de belangrijkste is van allemaal, toegankelijk blijft en dat het simpel is voor de gebruikers het recht op gratis onderwijs te blijven garanderen, eerder dan achteraf te moeten bijsteken en het dus nodeloos ingewikkeld te maken, zowel voor de overheid als voor de gebruikers en de ouders.

Inderdaad minister, het is echt een punt van mijn geloof om het stoelgeld af te schaffen voor de middagopvang. Ik zie ook daar weer hoe ingewikkeld men het soms maakt voor de ouders in Mechelse scholen. Op school blijven eten over de middag moet effectief vergoed worden. Daar moeten de ouders niet extra voor bijspringen. Ik zou er echt voor durven te pleiten om dat mee te nemen in de studiekosten en ze ook vrij te stellen.

Zolang we nog geen oplevering hebben, niet alleen van het theoretisch instrument studiekostenmonitor, maar ook van het praktisch instrument, en zicht hebben op de reële studiekost per richting, hebben we voor u een bevraging georganiseerd op www.uwschoolfactuur.be. We hebben daar al meer dan duizend antwoorden op. We zullen u binnenkort heel graag onze eerste bevindingen voorleggen. Dan kunnen er ook dit schooljaar misschien al heel concrete maatregelen worden getroffen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

INTERPELLATIE van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het Vlor-advies betreffende de eerste conceptnota secundair onderwijs – 43 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): We hebben allemaal het advies van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) gekregen over de eerste conceptnota over de eerste graad secundair onderwijs en de maatregelen die al vroeger ingang vinden, en nog niet over de tweede en derde graad. De Vlor vierde pas nog zijn 25-jarig bestaan. Zijn adviezen zijn steeds waardevol en we kunnen deze niet zomaar naast ons neerleggen, vinden wij toch, anderen denken daar anders over.

De Vlor stelt de zaken scherp. Eén zinnetje vond ik zeer duidelijk en confronterend. "(...) de Vlaamse Regering de kans laat liggen om meer gelijke onderwijskansen te garanderen en neemt haar verantwoordelijkheid niet op maar legt die bij de onderwijsverstrekkers".

De Vlor zegt letterlijk: "De kans bestaat dat de verschillen tussen scholen nog groter worden, afhankelijk van de leerlingenpopulatie die ze wil aantrekken." Dat hebben we al eerder gezegd, maar uit de mond van de Vlor is dat toch wel zwaarwichtig. Minister, hoe reageert u op deze stellingen van de Vlor? Hoe wilt u gelijke onderwijskansen garanderen? Uiteindelijk was dat volgens het regeerakkoord toch ook het uitgangspunt voor de hervorming van het secundair onderwijs. Als daaraan dan al niet voldaan wordt volgens de belangrijkste onderwijsadviesraad van Vlaanderen, is dat problematisch.

De Vlor bevestigt ook de eerdere kritiek van Groen: de eerste graad is niet oriënterend en laat scholen toe om leerlingen al vanaf 12 jaar 'vast' te zetten in een richting die is afgestemd op de opties in de tweede en derde graad. De conceptnota laat de scholen de vrijheid om hun leerlingen al dan niet van in de eerste graad

keuzes te laten maken die bepalend kunnen zijn voor de rest van hun schoolloopbaan. Zo wordt de schoolkeuze in de eerste graad in de feiten vaak een studiekeuze vanaf de eerste graad. Net als de Vlor willen wij niet dat leerlingen al zo vroeg in hun onderwijsloopbaan determinerende keuzes moeten maken. Ook dat was een uitgangspunt van de onderwijshervorming: leerlingen beter en juist oriënteren.

Verder schrijft de Vlor letterlijk: "Na de eerste graad moet elke leerling nog kunnen kiezen voor om het even welk domein in de tweede graad. De conceptnota biedt op dit punt geen garanties." Hoe zult u een brede vorming in de eerste graad garanderen? Hoe zult u garanderen dat de eerste graad oriënterend blijft en niet allesbepalend voor de rest van de studieloopbaan?

De Vlaamse Regering voorziet, terecht, niet meer in de mogelijkheid om na het eerste leerjaar een B-attest uit te reiken. De klassenraad kan de keuze voor een basisoptie in de A-stroom echter beperken bij de overgang van het eerste naar het tweede leerjaar. Deze visie staat haaks op de visie van de Vlor op de basisopties: de basisopties hebben een oriënterende functie en er kan geen hiërarchie bestaan tussen de basisopties. De klassenraad krijgt ook de mogelijkheid om na de eerste graad een A-attest uit te reiken met verplichte remediëring. De Vlor noemt deze maatregel onwerkbaar. Zult u deze maatregel handhaven?

De Vlor klaagt aan dat er onvoldoende schakelmogelijkheden zijn voor jongeren die vanaf de eerste graad buso willen overstappen naar het gewoon onderwijs. Hoe zult u hier werk van maken?

De Vlor klaagt aan dat het jongeren ontbreekt aan ruimte om te twijfelen, hun weg te zoeken en nieuwe en betere keuzes te maken, aan ruimte om te vallen en terug op te staan. De Vlor stelt heel duidelijk dat vooral de meest kwetsbare groep jongeren hiervan de dupe dreigt te worden. Welke maatregelen wilt u nemen om te garanderen dat deze kwetsbare jongeren hun potentieel ten volle kunnen benutten, ook al hebben ze daar iets meer tijd voor nodig?

De Vlor vindt het onaanvaardbaar dat een conceptnota over het secundair onderwijs zoveel maatregelen bevat die ingrijpen op de geïntegreerde werking van het basisonderwijs. Het basisonderwijs werkt geïntegreerd en ontwikkelingsgericht. Dat is net hun sterkte, en daar zijn we allemaal van overtuigd. De versnipperde maatregelen die de Vlaamse Regering voorstelt in de conceptnota, dreigen die werking voor een stuk teniet te doen. Net als de Vlor roepen wij de minister op een volwaardig toekomstplan uit te tekenen voor het basisonderwijs, om over het basisonderwijs grondig na te denken, en geen maatregelen te nemen die daar toch wel op ingrijpen, ook weer op een zijdelingse manier, in functie van een hervorming van het secundair onderwijs en van een compromis. Is de minister van plan om tijdens deze legislatuur nog een toekomstvisie uit te werken rond het basisonderwijs? Hoe wil de minister de geïntegreerde werking van het basisonderwijs garanderen? Dat punt is voor mij ook heel belangrijk.

De discussie over de kleuterparticipatie is terecht. We willen allemaal dat de kleuterparticipatie verhoogt. De vraag is of de maatregelen die op dat vlak worden genomen wel de efficiëntste zijn en geen negatieve effecten zullen hebben. Kleuters de laatste kleuterklas laten overzitten omdat ze onvoldoende aanwezig waren, staat volgens de Vlor gewoon haaks op het streven om zittenblijven te beperken. We zien dat in andere landen. Dat heeft heel vaak weinig effect, zeker bij kinderen op zo'n jonge leeftijd. Integendeel, op dat moment kan dat vaak meer kwaad dan goed. Waarom speelt dit thema zo'n prominente rol in de discussie over de modernisering van het secundair onderwijs? De bezorgdheid is terecht, maar waarom dat hier gebeurt, is voor mij ook nog een raadsel. Wil de minister wachten met het invoeren van deze maatregel tot de resultaten van de lopende maatregelen over kleuterparticipatie gekend en geëvalueerd zijn?

Nog heel wat andere plannen voor het basisonderwijs vallen bij de Vlor op een koude steen. Zo vindt de raad het bijvoorbeeld geen goed idee om naast Frans ook al Engels en Duits mogelijk te maken vanaf het eerste jaar. Opnieuw, ook wij vinden talen belangrijk en we vinden het belangrijk dat er in het basisonderwijs nog meer aan taal wordt gewerkt, maar de grote vraag is hoe dat gebeurt. De vraag is of deze maatregel wel de beste is. Opnieuw dreigen verschillen tussen de scholen. Volgens de Vlor zullen deze verschillen gecombineerd met de capaciteitsproblemen in de grote steden de vrije schoolkeuze van ouders ondermijnen. Verder beperkt de Vlaamse Regering de mogelijkheid om Frans, Engels of Duits te volgen, tot leerlingen die al een goede basis van het Standaardnederlands verworven hebben. De Vlaamse Regering legde dit verband ook al in de beleidsnota: eerst Nederlands leren en dan pas andere moderne vreemde talen. Dat is volgens de Vlor een achterhaalde visie op meertaligheid in het onderwijs. Het klopt niet dat andere moderne vreemde talen leren, kinderen zou belemmeren om goed Nederlands te leren. Wil de minister de maatregel handhaven om naast Frans ook Engels en Duits vanaf het eerste jaar aan te bieden? Hoe wil de minister zorgen dat er geen grote verschillen groeien tussen scholen als ze die maatregel behoudt? Hoe reageert de minister op de kritiek van de Vlor op de maatregel om Franse, Engelse of Duitse lessen te beperken tot leerlingen die al een goede basis van het Standaardnederlands verworven hebben? Hoe zal de minister gevolg geven aan die opmerkingen?

De Vlor is ook ontevreden over de voortijdige communicatie van de minister: er werden al brochures gemaakt en opgestuurd naar de scholen zonder dat de noodzakelijke juridische en andere adviezen waren opgevraagd en zonder dat de teksten zijn goedgekeurd door het parlement. De Vlor zegt letterlijk: "Door nu al te communiceren alsof zij meteen haar plannen kan realiseren, schaadt de Vlaamse Regering de geloofwaardigheid van het Vlaamse Parlement en van het overleg- en adviesproces." Wat is de reactie van de minister hierop?

Begin juni maakte de Vlaamse Regering twee conceptnota's bekend: de nota over de maatregelen voor het basisonderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs, en de tweede nota over de tweede en de derde graad van het secundair onderwijs, met de ons allen welbekende matrix. De Vlor vindt het eigenaardig dat de Vlaamse Regering over de ene conceptnota wel een advies vraagt aan de Vlor en over de andere niet. Dit is essentieel opdat de Vlor een goed gefundeerde beoordeling kan geven over de maatregelen in de eerste graad. Is de minister van plan om nog een advies te vragen over de conceptnota over de tweede en derde graad?

Ten slotte vroeg de Vlor naar een realistische inschatting van de kosten. In de conceptnota ontbreekt elke verwijzing naar de budgettaire impact van de modernisering die de Vlaamse Regering hier voorstelt. Op welke termijn is de Vlaamse Regering van plan een uitgewerkt budgettair plan op tafel te leggen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, op zaterdagochtend 17 september verscheen in de pers een bericht over een uitgelekt advies van de Vlor en kleurde dat advies bovendien sterk negatief in. Het is goed dat de onderwijsraad die al zo lang bestaat, geen applausmachine is. Het is van belang dat de Vlor een advies over een van de belangrijkste dossiers van deze legislatuur, op een kritische wijze kan geven; daar heeft de raad alle recht op.

Ik zal op alle punten van kritiek reageren, maar ik wil er ook enkele waarderende elementen uit halen. De Vlor is bijvoorbeeld positief over: de invoering van gevalideerde toetsen in functie van de kwaliteitszorg; over de intensifiëring van informatie-uitwisseling tussen de basis- en de secundaire school; over het uitbreiden van de mogelijkheid tot differentiëren, heel belangrijk, ook als het gaat over gelijke kansen; over het afstemmen van de vakkenstructuur van de eerste

graad secundair op die van de basisschool, dat is ook een goede zaak; over het optrekken van de basisvorming; over het gelijkstromen van beroepenvelden en basisopties; over het verdwijnen van de attestering B na het eerste jaar en over de mogelijkheid om te schakelen tussen de B- en de A-stroom.

Ik wou al deze positieve elementen aanhalen bij het begin van mijn antwoord. Deze conceptnota is het logische gevolg van het masterplan modernisering secundair onderwijs zoals het werd goedgekeurd in de vorige legislatuur. We hebben altijd gezegd dat we voortwerken op een goedgekeurd concept en dat het voor ons cruciaal is dat als er nieuwe stappen worden gezet in de verdere implementatie, die daarop voortbouwen.

Wat me een beetje verrast in het advies van de Vlor – er zijn wel meer zaken die me verrassen – is dat ik door heel het advies bijzonder veel wantrouwen zie in het beleidsvoerend vermogen van scholen en in de vrijheid van onderwijs. Het is voor het eerst dat ik dat zo zie. Ik vind dat bijzonder betreuenswaardig omdat het Vlaams regeerakkoord uitgaat van vertrouwen in de scholen, een vertrouwen dat ik sterker wil maken en zeker niet verzwakken.

Ik geef nog eens de zeer duidelijk afgebakende rolverdeling tussen partners. De Vlaamse overheid neemt haar verantwoordelijkheid door heldere kaders vast te leggen over 'het wat'. Wat verwachten wij dat jongeren, leerlingen kennen op het einde van een jaar, een graad, een schoolcarrière? De manier waarop de kennis en vaardigheden worden aangebracht – 'het hoe' – blijft een zaak en taak van de scholen. Zowel in het masterplan als in het regeerakkoord wordt de vrijheid van onderwijs sterk benadrukt. Het geven van vrijheid aan scholen impliceert een relatie die gebaseerd is op vertrouwen, een vertrouwen dat ik bijzonder graag geef aan de scholen zelf. Ik doe dat ook vanuit een geloof en besef dat het enkel scholen zelf zijn die een adequate vertaling naar de concrete context en noden van de kinderen kunnen maken.

Voor een beleid dat leraren en scholen reduceert tot loutere uitvoerders van in Brussel bedachte oplossingen ver weg van de klasvloer, daarvoor is men bij mij aan het verkeerde adres. Ik geloof niet dat dat beter zou zijn.

Mevrouw Meuleman, ik ga in op uw punten van kritiek waar u ook een uitgesproken mening over hebt. Ik vind dat zeer waardevol voor het debat.

Het advies van de Vlor was zeer expliciet. Ik heb een zeer uitvoerig antwoord geschreven dat ik aan de Vlor zelf zal bezorgen. Ik vond het wel beleefd om de discussie hier in het parlement met u te kunnen voeren zonder dat het antwoord naar de Vlor gegaan was, waardoor u het gevoel zou hebben dat we hier niet meer kunnen debatteren.

De Vlaamse overheid investeert méér dan 28 miljoen in pedagogische begeleiding, 63 miljoen in gon-ion (geïntegreerd en inclusief onderwijs) en maar liefst 202 miljoen euro in GOK, 77 miljoen euro voor zorg en 156 miljoen euro in de CLB's. Dan zeggen dat de overheid haar verantwoordelijkheid niet neemt op het vlak van gelijke onderwijskansen, vind ik eigenaardig. Ik ben het oneens met de opmerking van de raad dat de verantwoordelijkheid op het vlak van gelijke kansen niet wordt opgenomen, maar – en dat vind ik nog eigenaardiger – dat die verantwoordelijkheid bij de onderwijsverstrekkers wordt gelegd. Voor mij gaat het hier om een gedeelde verantwoordelijkheid van de overheid en de onderwijsverstrekkers. Ik ben er dan ook van overtuigd – u mag gerust met mij van mening verschillen – dat de conceptnota ook een aantal zeer elementaire en belangrijke bouwstenen om nog beter de GOK te garanderen in zich draagt.

Ik geef een paar voorbeelden. De verplichte differentiatiepakketten staan in de nota. Dat is heel belangrijk om onderwijs op maat van leerlingen te kunnen geven. Er is

een groeiend aantal uren basisvorming – in het bijzonder in de B-stroom, onderschat dat niet, dat zijn nu al vier uren – met als doel dat jongeren kunnen schakelen tussen de B- en de A-stroom. Dat biedt net meer mogelijkheden aan schoolbesturen en -teams om adequaat in te spelen op de groeiende diversiteit in de leerlingpopulatie in het secundair onderwijs en draagt zo bij tot de kernopdracht van het onderwijs: krachtige persoonlijkheden ontwikkelen door alle jongeren een zo optimaal mogelijke schoolloopbaan te laten doorlopen en hun daarbij maximale kansen bieden en ruimte geven om hun eigen talenten te ontdekken. Dit is trouwens een van de strategische doelstellingen van mijn onderwijsbeleid. Niet alleen de modernisering van het secundair onderwijs, maar ook andere beleidsdossiers zoals duaal leren en leerlingenbegeleiding dragen bij tot het realiseren van deze doelstelling.

Het regeerakkoord stelt duidelijk: “We voeren het masterplan hervorming secundair onderwijs uit”. Dat betekent dat we vertrekken van de inhoud en de keuzes die in het masterplan zijn gemaakt. Met betrekking tot de eerste graad willen we jongeren die goed weten wat ze willen, de kans geven ‘om gas te geven’ en zich volop te ontwikkelen in een richting die de hunne is. Jongeren die nog zoekende, nog ontdekkende zijn, moeten de ruimte krijgen om dit ook effectief te doen en hun keuze later te maken. En voor jongeren die wat bijgespijkerd moeten worden of om allerhande redenen tekorten hebben opgelopen, moet de mogelijkheid bestaan om tijdens het jaar bij te benen. Dat is allemaal mogelijk in die eerste graad. Ik ben dan ook wat verrast door de reacties van de Vlor en van de SERV. Zij beschouwen ruimte geven aan scholen als een risico.

Ruimte geven aan scholen zal niet voor vrijblijvendheid zorgen waardoor de opwaardering van het technisch- en beroepsonderwijs in het gedrang zou komen. Ik meen integendeel dat net de manier waarop we alles opgebouwd hebben garanties biedt om elke jongere zich maximaal te laten ontdekken. Het vertrekpunt voor mijn onderwijsbeleid is vertrouwen hebben in de professionaliteit en deskundigheid van schoolbesturen en -teams. Dat houdt logischerwijze in dat we schoolbesturen en -teams ruimte geven om een eigen schoolbeleid te ontwikkelen en daarbij eigen accenten te leggen. Het klopt dat het verlenen van meer vrijheid aan scholen tot een verschillende toepassing kan leiden, net zoals het klopt dat ook in de eerste graad gewerkt wordt aan een geleidelijk toewerken naar een definitieve studiekeuze. Maar daarom hoeven we schoolbesturen en -teams niet minder vrijheid te geven of te evolueren naar een soort van eenheidsworst waar elke leerling hetzelfde voorgeschoteld krijgt. Ik vind het veel belangrijker om voldoende garanties in te bouwen zodat de vooropgestelde doelstelling van een oriënterende eerste graad kan worden gerealiseerd in een context van vertrouwen in de autonomie van schoolbesturen en -teams. En die garanties zijn er.

Ik geef een paar voorbeelden. De garantie van een stevige, algemene vorming voor alle leerlingen. U moet dat bekijken rekening houdend met het aantal uren algemene vorming, zowel in het eerste als in het tweede jaar van het secundair onderwijs. Het is de overgrote meerderheid van het aantal uren en we trekken die nog eens stevig op in de B-stroom. De Vlor apprecieert trouwens het optrekken van het aantal uren basisvorming in die B-stroom.

We voorzien dat alle onderwijsverstrekkers gezamenlijk curriculumdossiers uitwerken, waardoor de verschillen qua doelstellingen kleiner worden. Dat is vandaag niet zo. We voorzien een duidelijk onderscheid tussen basisgeletterdheid, eindtermen en uitbreiding. Daardoor weten leraren meteen waar ze de nadruk op moeten leggen en wat ‘extra’ is. We garanderen dat alle scholen voorzien in differentiatiepakketten in beide richtingen, zowel remediërend als extra uitdagend.

We garanderen dat alle scholen voorzien in een aantal verschillende basisopties en differentiatiemogelijkheden, waardoor er voor de leerlingen keuze is. We voorzien dat naast de basisoptie ook in het tweede leerjaar ruimte is voor

differentiatiepakketten. Bovendien kan een leerling in het tweede jaar een ander pakket kiezen dan in het eerste. Dat betekent dus dat alle leerlingen een bredere blik zullen krijgen en meer mogelijkheden zullen openhouden voor hun verdere onderwijsloopbaan dan vandaag het geval is.

We werken het onderscheid weg tussen basisopties en beroepenvelden, iets waar trouwens zowel de SERV als de Vlor positief tegenover staat. Bovendien blijven het de klassenraden die op het einde van het tweede leerjaar een attest afleveren en een advies geven, omdat ze de leerlingen kennen, omdat ze met de jongere een traject gelopen hebben, maar ook omdat we vertrouwen hebben in de capaciteiten en de professionaliteit van lerarenteams.

De voorzitter: Ik heet de leerlingen welkom die een bezoek brengen aan deze commissie en even onze werkzaamheden meevolgen.

Minister Hilde Crevits: Uw derde vraag gaat over het eerste jaar en over het B-attest. In ons plan staat duidelijk dat de klassenraad van het eerste jaar, die de best geplaatste is om dat te doen, de keuze van een leerling voor een bepaalde basisoptie in het tweede jaar, kan inperken. Ik vind het frappant dat de Vlor ook voor wat de oriëntering en de studiebekrachtiging betreft, niet het volste vertrouwen lijkt te hebben in de professionaliteit en de deskundigheid van klassenraden. De Vlor noemt het A-attest met verplichte remediëring onwerkbaar. Ik neem hiervan akte. Ik stel wel vast dat de Vlor nergens aangeeft waarom dit zo zou zijn.

Zonder aan te geven hoe dit zou moeten gebeuren, stelt de Vlor op een andere plaats in zijn advies dat de remediëringplicht voor scholen beter gegarandeerd zou moeten worden. Dat staat haaks op elkaar: enerzijds zeggen dat een A-attest met remediëring niet kan en anderzijds zeggen dat we de remediëringplicht beter moeten garanderen. Als een leerling een A-attest krijgt met verplichte remediëring, dan volgt daar voor die leerling per definitie de verplichting uit om die remediëring te volgen en voor de school om in die remediëring te voorzien. Deze maatregel staat al in het masterplan en is, wat mij betreft, een sterk middel om zittenblijven tegen te gaan. Door de introductie van zo'n A-attest zullen we er bovendien in slagen om het aantal B- en C-attesten op het einde van die eerste graad drastisch te doen dalen. Net zoals dit een expliciete zorg is van de SERV, is het ook mijn ambitie om onder andere hiermee ongekwalificeerde uitstroom in te perken. Het is duidelijk dat ik op dit ogenblik dan ook geen plannen heb om deze maatregel te schrappen.

Ik geef meteen antwoord op uw vraag over de overstap van buso-jongeren naar het gewoon onderwijs, maar ik wil hier net als in mijn inleiding, nog eens signaleren dat niet alleen de Vlor, maar ook de SERV de in de conceptnota ingebouwde schakelmogelijkheden toejuichen. De Vlor neemt in haar advies wel de zogenaamde afwezigheid van de mogelijkheid voor leerlingen uit het buso om via een schakeloptie op te starten in het gewoon onderwijs op de korrel. Ze noemen het 'een manco'. Ik snap dat eigenlijk niet, want wat de Vlor vraagt, is vandaag al mogelijk en zal in de toekomst ook mogelijk blijven.

Ik geef een woordje uitleg. Een leerling die als regelmatige leerling de overstap wil maken van het buitengewoon secundair onderwijs – opleidingsvorm 1, 2 en 3 – naar het voltijds gewoon secundair onderwijs om er een gemeenschappelijk curriculum te volgen, kan dit nu al na een gunstige beslissing van de toelatingsklassenraad. Dat geldt trouwens voor alle structuuronderdelen, behalve voor het eerste leerjaar A en B en het specialisatiejaar thuis- en bejaardenzorg/zorgkundige in het bso. Voor die structuuronderdelen gelden de reguliere toelatingsvoorwaarden. Ik verwijs hiervoor naar artikel 32 van het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs. Dat artikel legt opnieuw het vertrouwen bij de school die als onderwijsverstrekker in alle wijsheid kan beslissen over de wenselijkheid van de overgang.

De toelatingsklassenraad zal hiervoor alle nodige concrete gegevens uit het dossier van de leerling in ogenschouw nemen. Collega's, het is dus niet mijn intentie hiervoor een bijkomende structuur op te bouwen. Wat men vraagt, is vandaag mogelijk en zal ook mogelijk blijven.

De Vlor pleit ervoor dat jongeren kansen moeten hebben om te twijfelen, te experimenteren en keuzes te maken. Ik vind dat de conceptnota wel degelijk uitgaat van de kracht van jongeren. In de eerste graad zijn er verschillende schakelmogelijkheden om jongeren te versterken. De differentiatiemogelijkheden zorgen ervoor dat er nog beter kan worden ingespeeld op de behoeften van jongeren. Ik volg in dezen de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), als zij stelt dat differentiatie niet synoniem is met nivellering. Integendeel, door differentiatie slagen we er net in om extra te ondersteunen en/of extra uit te dagen. Want, collega's, dat woord is hier nog niet zo vaak gevallen, maar voor sommige jongeren is het heel belangrijk dat ze extra worden uitgedaagd. We moeten die jongeren ook alle kansen geven.

Bovendien kan de leerling een ander differentiatiepakket kiezen in het eerste en in het tweede leerjaar waardoor er voor die leerling dus ruimte gecreëerd wordt om te exploreren. Ook de vernieuwing op het vlak van studiebekrachtiging in de vorm van het A-attest met verplichte remediëring biedt jongeren mogelijkheden om succeservaringen te beleven.

Collega's, op dit ogenblik wordt een onderzoeksproject afgerond waarbij flexibele leerwegen in zowel basis- als secundair onderwijs in kaart worden gebracht. De resultaten van dat onderzoek moeten basis- en secundaire scholen 'goesting' doen krijgen om via die flexibilisering beter om te gaan met gediversifieerde leerlingengroepen. Het doel blijft altijd hetzelfde: excellentie voor alle leerlingen.

Mevrouw Meuleman, we komen bij het luik basisonderwijs. In het masterplan dat in de vorige legislatuur werd goedgekeurd, stonden al een aantal maatregelen opgesomd voor het basisonderwijs. We hebben die maatregelen behouden en hebben er ook een paar aan toegevoegd. Het is niet omdat we een aantal maatregelen willen operationaliseren dat ik enige intentie zou hebben om het geïntegreerde karakter van het basisonderwijs te willen aanvallen. Mevrouw Meuleman, u pleit voor het geïntegreerde karakter en het behoud daarvan in het basisonderwijs. Ik kan u melden dat het ook mijn wens is dat dat zo blijft.

Qua visie op het basisonderwijs kan ik me trouwens vinden in de tien krachtlijnen voor het basisonderwijs die onze Vlaamse Onderwijsraad recent zelf heeft geformuleerd naar aanleiding van haar strategische verkenning van het basisonderwijs. Collega's, ik vind ook dat ons basisonderwijs een eigen, waardevol onderwijsniveau is. Ik deel ook de zorg van de Vlor in haar advies over het basisonderwijs.

We mogen deze conceptnota secundair onderwijs zeker niet lezen als een nota die het basisonderwijs uitsluitend in functie van het secundair onderwijs ziet. Maar er zijn in de vorige legislatuur een aantal maatregelen genomen. We geven daaraan verdere uitvoering.

Maar als ik los van deze principediscussie kijk naar de inhoud van de maatregelen, dan zie ik niet hoe het decreet Basisonderwijs, dat de huidige contouren van het Vlaams basisonderwijs aangeeft, in tegenspraak zou zijn met deze tien krachtlijnen, integendeel. Onze basisscholen zijn vandaag op maat van kinderen, ze werken ontwikkelingsgericht en ze zetten in op brede vorming.

Wat willen we wel doen? We willen via een aantal gerichte maatregelen werken aan een verdere versterking van dat basisonderwijs. Ik overloop even een aantal van die maatregelen.

Ik betwist de stelling dat de conceptnota die geïntegreerde werking zou belemmeren. De Vlor geeft ook niet echt concreet aan welke in de conceptnota opgesomde maatregelen in tegenspraak zouden zijn met de geïntegreerde visie op het basisonderwijs.

Het enige element waarop de Vlor eventueel doelt, is de mogelijkheid die we aan scholen willen geven om bijzondere leermeesters in te zetten. Laat mij ook hier zeer duidelijk zijn: dit heeft niet als doel om de geïntegreerde visie op het basisonderwijs te liquideren. Het is de manier waarop men de inzet van die bijzondere leermeesters aanpakt die behoort tot de autonomie van de school. Elke school kan zelf kiezen hoe en op welke manier er al of niet gebruik zal worden gemaakt van die bijzondere leermeesters.

Alle, werkelijk álle onderzoeken met betrekking tot kleuterparticipatie bevestigen één ding: elke dag méér kleuteronderwijs maakt mee het verschil voor een kleutertje. Elke dag kleuteronderwijs meer, zorgt voor een vlotter vervolg van de schoolcarrière en biedt garanties op het voorkomen van schoolse uitval. Ik weet niet of er nog meer redenen moeten zijn om kleuterparticipatie in dit kader op te nemen. Meer dan elders geldt ook hier het adagium: vroeg begonnen is half gewonnen.

Het is duidelijk – en ik erken dat – dat we zeer goede cijfers hebben van inschrijving in en deelname aan het kleuteronderwijs in Vlaanderen. We moeten die behouden en versterken. En ja, 98,5 procent van de 3-jarigen participeert aan ons kleuteronderwijs. Maar dat betekent niet dat we de aandacht voor die 1,5 resterende procent dan maar moeten laten schieten. We moeten er net alles aan doen om de ouders van kleutertjes die vandaag niet deelnemen, te stimuleren om hun kleuters toch naar school te brengen.

Zoals u zult kunnen merken, sta ik zeer zwaar achter de maatregelen die wij als Vlaamse Regering in dezen voorstellen.

Het is de bedoeling om die maatregel te laten ingaan vanaf het schooljaar 2018-2019. Leerlingen die in het schooljaar 2018-2019 in het lager onderwijs starten, zullen op zesjarige leeftijd rechtstreeks kunnen instappen, als zij voldoende aanwezig geweest zijn.

Maar ook hier ben ik verrast door het advies van de Vlor. Ook hier wil ik de aandacht vestigen op de rol van de klassenraad. Het is ook nu de klassenraad van de lagere school die de eindbeslissing neemt over de toelating tot het lager onderwijs van een kleuter die onvoldoende aanwezig was. Het standpunt als zouden kleuters die onvoldoende aanwezig waren, standaard het laatste jaar van de kleuterschool moeten overzitten, staat nergens in de nota vermeld. En dat is ook niet de bedoeling! Het zijn en blijven de scholen zelf die beslissen of een kind dat onvoldoende halve dagen naar de kleuterklas ging, sterk genoeg is om die overstap te maken. Maar wij willen met de voorgestelde maatregel nog eens duidelijk het signaal geven over het belang, niet alleen van inschrijven, maar ook van voldoende participeren.

Indien we de indruk zouden hebben gewekt dat dat een standaardkeuze zou zijn, dan is dat iets dat uiteraard wordt rechtgezet.

We komen bij het luik talen. Collega's, scholen anno 2016 laten zich hoe langer hoe meer internationaal gelden. Er worden uitwisselingsprogramma's uitgetekend en leerlingen gaan op internationale stage. Maar ook los van deze schoolcontext is het zo dat jonge mensen nood hebben aan kennis van en vaardigheden in vreemde talen. Openstaan voor moderne vreemde talen is een teken van cultureel bewustzijn én een voorwaarde voor sociale en economische mobiliteit. Kinderen de mogelijkheid bieden om zich, zo vroeg mogelijk, in vreemde talen te bekwamen, lijkt me dan ook evident.

Op dit ogenblik is vreemdetaleninitiatie in Frans en Engels reeds mogelijk vanaf het eerste jaar kleuteronderwijs, mits men eerst met vreemdetaleninitiatie Frans start. Het is geen verplichting, maar een mogelijkheid. Hier geldt de autonomie van de scholen.

De conceptnota maakt het mogelijk dat, in het gewoon lager onderwijs, scholen die dit wensen – geen verplichting, maar autonomie – vanaf het derde leerjaar naast facultatief vreemdetalenonderwijs Frans, wat nu al mogelijk is, ook facultatief vreemdetalenonderwijs Duits en Engels kunnen aanbieden. Het is een mogelijkheid die wordt geboden, geen verplichting die aan de scholen wordt opgelegd.

Het gaat altijd om een vrije keuze. Ik vind dat die verruiming van de keuzemogelijkheid van scholen perfect beantwoordt aan de vragen die hierover geregeld worden gesteld in het onderwijsveld. Uit de recente cijfers van Eurostat blijkt trouwens dat in vergelijking met andere Europese landen onze kinderen vrij laat in contact komen met vreemde talen. Dat verantwoordt deze maatregel dus zeker.

Ik denk ook niet dat terugkrabbelen op het vlak van vreemde talen onze kinderen recht zou aandoen. Verschillende partijen hadden in hun verkiezingsprogramma's zelfs staan dat Content and Language Integrated Learning (CLIL) mogelijk moest worden gemaakt in het basisonderwijs. We hebben nu tijdelijk die keuze niet gemaakt, maar ook hier was het niet verplichten, maar mogelijk maken, de autonomie van de scholen respecterend. Ik kijk uit naar het advies rond meertaligheid en talenbeleid dat ik in dit verband in de maand mei aan de Vlor heb gevraagd.

Uiteraard kunnen alle situaties waarbij men meer vrijheid aan scholen toestaat, leiden tot een diverse toepassing in de scholen. Maar dat is net inherent aan ons onderwijssysteem: vrijheid van onderwijs, waarbij scholen eigen accenten kunnen leggen. Die verschillende toepassing lijkt mij geen argument om die vrijheid te beknotten. Het lijkt mij integendeel een element van rijkdom in ons onderwijs.

Belangrijk is uiteraard wel dat bij de instroom in het secundair onderwijs er niet van uitgegaan wordt dat leerlingen in het basisonderwijs zaken verworven hebben die ze op basis van het gemeenschappelijk curriculum niet moesten verwerven. Dat wil ik onderstrepen. De basisvoorwaarden om in te stappen in het secundair onderwijs liggen vast. Wat scholen extra doen, kan nooit een extra voorwaarde worden om de overgang naar het secundair onderwijs te maken.

In het basisonderwijs krijgen alle leerlingen vanaf het vijfde jaar onderwijs Frans, los van het feit of ze al dan niet een goede basis van het Standaardnederlands verworven hebben. Voor het facultatief aanbod wordt aangegeven dat dit het best kan worden georganiseerd voor leerlingen die een voldoende basis Nederlands hebben. Voor de andere leerlingen lijkt het mij aangewezen om te proberen een tandje bij te steken om dat Standaardnederlands zo goed mogelijk onder de knie te krijgen. Maar het zijn opnieuw de scholen die de inschatting van hun leerlingen maken.

We komen dan bij twee formele elementen die mij enigszins hebben verbaasd. Ten eerste, de communicatie. Als de Vlaamse Regering een beslissing neemt, doet ze daar steevast een communicatie over naar de belanghebbenden en het brede publiek. Collega's, ik had op dat vlak eigenlijk een compliment verwacht. Onmiddellijk na de goedkeuring van de beide conceptnota's met betrekking tot de modernisering van het secundair onderwijs hebben wij meer dan 2400 directeurs persoonlijk ontmoet. Er waren hele dagen, voormiddag en namiddag, waar, naast de kleine wijzigingen die er in het volgende schooljaar komen, ook heel veel aandacht is gegaan naar het uitleggen van wat er precies in de conceptnota stond en wat het participatief traject nog zou zijn dat moest worden gelopen. Maar stel u voor dat we als regering een beslissing zouden hebben genomen en daarover niets zouden hebben gecommuniceerd naar scholen. Het kot zou te

klein zijn geweest. We hebben beslist om voluit gebruik te maken van de mogelijkheden die er waren om directies te zien. Ik heb op de overleggronde ook vastgesteld dat men dat een zeer goede zaak vond. Ik vind niet dat de Vlaamse Regering hiermee de geloofwaardigheid van het Vlaams Parlement – hoe is het mogelijk? – of van de overleg- en adviesprocessen zou schaden. Als we een conceptnota goedkeuren, dan moeten we daarover communiceren en moeten we ook een basis hebben om in overleg te gaan met de mensen. Je moet toch wel weten waarover het gaat. In een vervolgtraject kan er dan uiteraard nog rekening worden gehouden met de opmerkingen die worden gemaakt.

Ik ben wat dat betreft dus zeer fel verrast. Het is mij ook niet duidelijk waarop de opmerking van de Vlor precies betrekking heeft, aangezien het uitgedeelde document een synthese bevat, weliswaar op maat van directies, van de beslissing die de Vlaamse Regering heeft genomen. Die beslissing is trouwens volledig terug te vinden op de webpagina van de Vlaamse Regering.

De laatste structurele opmerking van de Vlor vind ik zelfs kwetsend. De Vlor maakt de opmerking dat aan hen geen advies is gevraagd over de tweede en de derde graad. Maar, beste collega's, de werkwijze die we hier hanteren, is uitgebreid doorgesproken met de secretaris-generaal. Ik was dus bijzonder verrast om een passage te lezen over het feit dat hun niet onmiddellijk om advies is gevraagd. Ik zal uitleggen waarom dat niet is gebeurd.

De adviesvraag is niet gesteld na goedkeuring van de matrix over die conceptnota. Waarom niet? In de basistekst stond dat het veld uitgebreid moest worden geconsulteerd over de matrix tweede en derde graad. Wat hebben wij dan gedaan? We hebben de nieuwe indeling van het studieaanbod van de tweede en derde graad secundair onderwijs op volledigheid, inhoudelijke consistentie en invoerbaarheid met de stakeholders geëvalueerd en afgetoetst. En wie zijn die stakeholders? De onderwijsverstrekkers, de vakbonden, maar ook de socio-economische partners.

Ik heb hierover vóór het zomerreces, dus onmiddellijk na de goedkeuring van de conceptnota's, een consultatieronde georganiseerd. Tijdens die consultatierondes hebben alle stakeholders de gelegenheid gehad om eerste reacties te formuleren of informatieve vragen te stellen. In opvolging van die consultaties heb ik nu van alle betrokken stakeholders, die bijna allen deel uitmaken van de Vlor, schriftelijke reacties en adviezen gekregen, waaronder een gezamenlijk voorstel van de onderwijsverstrekkers. Een adviesvraag stellen op het ogenblik dat de matrix nog in ontwerpfase is, zou geen meerwaarde hebben gehad. Na verwerking van alle resultaten zal, op basis daarvan, opnieuw een advies worden gevraagd aan de Vlor, nadat in de loop van de komende weken ook het bijgestuurde ontwerp van matrix met de regering zal worden besproken.

Die werkwijze was dus uitgebreid besproken. Er zal uiteraard ook nog advies worden gevraagd aan de Vlor. Ik neem het wel een beetje op mijn krachten. Indien men dan schriftelijk beweert dat dat een vreemde werkwijze is, dan had men dat in de aanvankelijke gesprekken moeten zeggen. Maar dat is niet gebeurd.

Ten slotte is er de vraag naar de kostprijsinschatting. Het gaat hier over een conceptnota. Ik vind het heel terecht dat je zegt dat je, vooraleer je het goedkeurt, ook de budgetten en de goede regelgevingsimpactanalyse moet voorleggen op het ogenblik dat je een decreet voor advies aan de raad voorlegt. Net zoals voor elk ontwerp van decreet zal ook hiervoor een advies van de inspecteur van financiën, een begrotingsakkoord en een regelgevingsanalyse worden gemaakt.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, het is heel wat.

Ik zal beginnen met de essentie: de structuurhervorming in het secundair onderwijs – want dat was het vertrekpunt van de hervorming secundair onderwijs – die – en dan citeer ik uit het advies van de SERV – “met de voorgestelde maatregelen moest bewerkstelligen dat er minder watervaleffect en minder ongekwalificeerde uitstroom zou zijn, dat er een kleinere impact van SES op schoolkeuze en schoolse prestaties zou zijn, dat de hiërarchie in onderwijsvormen zou worden weggewerkt.” Dat was het doel van die modernisering. Zowel wat de Vlor als de SERV betreft, wordt daaraan niet voldaan.

De SERV zegt letterlijk in zijn advies: “Het is niet enkel de perceptie over de hiërarchie die dient te worden aangepakt. Die hiërarchie tussen studierichtingen zelf moet worden weggewerkt.” En dan is die vrijblijvendheid voor scholen en schoolbesturen om in de modernisering mee te gaan, ook voor de SERV een probleem. Ze zeggen: “Het maakt het verre van zeker dat de hiërarchie effectief wordt weggewerkt en dat er een daadwerkelijke opwaardering van het technisch en het beroepsonderwijs komt.” En dat was net de bedoeling. Dat wilden we. Daarover zijn we het hier allemaal eens. Ik herinner me inderdaad de nota uit de vorige legislatuur die begon met het oplijsten van de knelpunten die werden gedeeld door meerderheid en oppositie samen – of althans toch heel wat van de knelpunten. De ene vond misschien het ene prioritair om aan te pakken en de andere het andere, maar het bevatte toch een aantal gedeelde vertrekpunten. We hebben ooit zelfs nog geprobeerd om een breed draagvlak te vinden bij oppositie en meerderheid samen. Ik herinner me nog de eerste werkgroepen daar rond. Dat heeft helaas niet lang geduurd.

De SERV zegt ook: “De Raad heeft steeds het belang van een brede oriënterende eerste graad benadrukt.” Ook op dat vlak geeft de conceptnota geen garantie. Dat zijn voor mij essentiële zaken. Uw antwoord daarop was: ‘Geven wij dan geen vertrouwen meer aan de scholen? Het is toch een gedeelde verantwoordelijkheid?’

Ik kan daar voor een deel in meegaan. Het is voor een stuk een gedeelde verantwoordelijkheid. Gelijke onderwijskansen is voor een stuk een gedeelde verantwoordelijkheid. Maar het is toch aan de overheid om een kader te scheppen? Dat kader moet juist zijn en moet in de richting gaan dat het ervoor zorgt dat die kloof die er volgens de OESO nog steeds is, inderdaad wordt dichtgereden, in plaats van dat we de deur nog verder openzetten voor een verdere segregatie, voor meer verschillen tussen scholen. Want dat is toch het omgekeerde van wat we absoluut beogen. De meeste segregatie wordt bestendigd aan de schoolpoort, het zijn de verschillen tussen scholen. Dirk Van Damme heeft dat ooit glashelder uitgelegd.

Wat doet deze Vlaamse Regering keer op keer met de hervorming secundair onderwijs, met de maatregelen die worden genomen in het lager onderwijs, in de eerste graad – straks zal het Inschrijvingsdecreet ook toelaten dat de kloof en de verschillen tussen scholen groter worden – met het feit dat de schoolkosten ook toelaten dat er verschillen zijn tussen scholen? Het grootste probleem is dat er tussen scholen zulke grote verschillen zijn inzake schoolkosten. In plaats van die kloof dicht te rijden, maken we ze net groter. En dat op het moment dat we zoveel ongelijkheid en problemen hebben in de steden om de jongeren mee te krijgen. Dat gaat er bij mij niet, minister.

Ik heb die hervorming een van de grootste teleurstellingen uit mijn politieke carrière genoemd. Het is een politiek compromis geworden waarvan er eigenlijk bijna niets meer overblijft omdat de kool en de geit moesten worden gespaard. Nochtans deelden we de originele intenties en hebben heel wat collega’s dezelfde

bezorgdheden. Maar uiteindelijk hebben we gezegd: 'Kies dan zelf'. We zullen het dan maar aan de scholen overlaten want wij geraken het niet eens, we kunnen niet beslissen en dus maken we een soort compromis waaruit iedereen ofwel de kool ofwel de geit kan kiezen. Maar dat werkt niet, dat is een overheid die niet verantwoordelijk is. Op die manier gaan we de kloof en de sociale ongelijkheid in ons onderwijs niet verkleinen, terwijl dat voor mij de doelstelling is van ons onderwijs en toch ook van uw partij, minister. Daarom ben ik zo teleurgesteld.

Dan het advies van de Vlor – tenzij u zegt dat die het onderwijsveld niet meer vertegenwoordigt. Dan moet u dat ook zeggen. Misschien is dat niet de perfecte vertegenwoordiging, maar volgens mij zijn we het er toch over eens dat het nog steeds de sterkste vertegenwoordiging van het onderwijs is die we hebben. Ik lees u een interpellatie voor met daarin de kritiek van de Vlor. Passage na passage zegt u: 'Hier ga ik niets aan veranderen, daar hebben ze ongelijk, hier hebben ze mij verkeerd begrepen, daar hebben ze het niet goed gelezen. Dat is niet juist.' Gaat u als antwoord aan de Vlor sturen wat u net hebt gezegd? Gaat u zeggen: 'In alles wat u hebt gezegd, hebt u ongelijk en er staat niets juist in'? Bovendien moet u datzelfde antwoord ook nog eens naar de SERV sturen en zeggen: 'Het spijt me, beste SERV, ook jullie hebben me verkeerd begrepen, van alles wat jullie zeggen, is niets terecht, ik ben niet van plan iets aan te passen, want jullie hebben ongelijk.' Dat kan toch bijna niet. Dat is onderwijsbeleid dat eigenlijk niet voldoet.

Het gaat hier eigenlijk over de hervorming van het secundair onderwijs, maar de Vlaamse Regering heeft er het lager en het kleuteronderwijs bijgehaald om met zaken naar buiten te komen die goed klinken. Ik geef toe dat er zaken zijn die goed zijn. Ik ben de eerste geweest om te strijden voor de verhoging van de kleuterparticipatie, maar laat ons dan ook beginnen met de gelijke financiering. Als we dat zo hyperbelangrijk vinden, zoals u en ook Open Vld hebben gezegd, dan is het eerste wat je moet doen ervoor zorgen dat het kind dat daar zit ook wordt gefinancierd. Dat is het allerbelangrijkste niveau, en dat moet volledig gelijkwaardig worden gefinancierd. Dan kunnen we een leerplichtverlaging doorvoeren en dan zullen we alle kleuters op school hebben, ook die anderhalve procent die nu misschien te weinig aanwezig zijn door allerlei problemen. Dat zijn dan meestal de zwaksten, die ook door brugfiguren niet worden bereikt en die je niet vooruit helpt door ze niet te laten overgaan.

Op zich heb ik er geen problemen mee dat men de participatie wil verhogen, integendeel. We zouden er wel voor moeten zorgen dat het kleuteronderwijs pedagogisch nog sterker wordt en kwalitatief vooruitgaat. Dat doe je door voldoende financiering en dat is de essentie van het verhaal. Die anderhalve procent moet er ook geraken, daar ben ik het mee eens, maar wat je ermee doet, is nog veel belangrijker en dat staat er dan niet in.

Hetzelfde met het lager onderwijs. Veel scholen zullen ontwikkelingsgericht en competentieontwikkend en geïntegreerd verder blijven werken omdat ze dat al jaren doen en ervan overtuigd zijn dat dat de juiste manier is en dan toch voldoende differentiëren en maatwerk proberen te bieden, zeker in het basisonderwijs. In deze nota zetten we de deur op een kiertje om te differentiëren, niet intern maar extern, om talen aan te bieden die de ene krijgt en de andere niet, om wetenschappen in vakgebieden op te splitsen waardoor ze minder geïntegreerd werken. Waarom zetten we al die deuren op een kier? Ik begrijp het niet.

Velen zullen zich er niets van aantrekken en voortdoen zoals ze bezig zijn en proberen te verbeteren. Misschien zullen er wel zijn die het gemakkelijk vinden om de sterken apart te zetten, maar dan open je de deur voor evoluties die niet wenselijk zijn.

Ik kan de kritiek van de Vlor, van de SERV en heel wat andere actoren op onze experts wel degelijk volgen. De decreetgeving moet nog gebeuren en ik hoop dat we daar nog wat aanpassingen kunnen doen om bepaalde punten te erkennen en bij te sturen, want voor mij blijft het moeilijk verteerbaar.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Mevrouw Meuleman, in alle eerlijkheid vind ik dat de minister heel genuanceerd heeft geantwoord. Toen ik het advies van de Vlor las, ben ik meerdere keren moeten opstaan om het advies terug van de grond op te rapen, zeggende: 'Dat meen je nu toch niet dat je dit als Vlor zo schrijft'.

Het wantrouwen van de eigen onderwijstop in de eigen scholen is gigantisch groot. De vrijheid van onderwijs is de vrijheid van inrichting. De lokale mensen weten goed met welke leerlingen ze werken en hoe ze zich organiseren. Als hun eigen top zulke zaken zegt, dan val ik van mijn stoel.

Ik zit zelf in een oudercomité. De overkoepelende ouderraad heeft het oudercomité nog nooit gevraagd wat we over iets denken. Die neemt standpunten in, waarover ik van de ouders vragen krijg: 'Is het zo dat onze koepel hierover denkt?' Ik weet het niet, maar blijkbaar wel.

U hebt het over gelijke onderwijskansen, maar dat is iets anders dan gelijk onderwijs. Gelijk onderwijs is voor iedereen hetzelfde. Helaas was Onze-Lieve-Heer – of je in hem gelooft of niet – geen eerlijk mens. Hij heeft ons allemaal verschillende capaciteiten gegeven. Dat is wellicht de reden waarom ik hier zit en geen voetballer ben geworden. Het is ook de reden waarom sommige mensen heel goede leerkrachten zijn en andere niet. Komt dat doordat leerkrachten er te weinig aan hebben getrokken? Ik verwijt mijn leerkrachten lo en mijn vorige voetbaltrainers niet dat ik geen Messi ben geworden. Helaas had ik die benen niet. Gelijke onderwijskansen is dus het maximale uit leerlingen halen, en dat is iets anders dan ze allemaal hetzelfde geven.

Als ik in het verslag van de Vlor lees over wetenschap en techniek in het basisonderwijs, dan denk ik: hoe is het mogelijk? We doen allerlei acties rond STEM en we vragen ons af hoe we kinderen en jongeren kennis kunnen laten maken met wetenschap en techniek. LEGO heeft een aparte lijn LEGO Education ontwikkeld. In heel veel landen gebruiken basisscholen dat om kinderen te teasen, om het aantrekkelijk te maken, om op zoek te gaan naar die capaciteiten.

Ik zal het heel didactisch voorstellen met het vraagstuk van boer Jan met zijn paaltjes. Dat hebben we allemaal ooit wel eens opgelost. Boer Jan zit in de winter voor zijn kachel en het vriest al vier weken min 20 graden. Hij heeft een weide van 100 op 20 meter waarop hij koeien gaat zetten. Als hij om de 2 meter een paal zet, weten we wel hoeveel palen en draad hij nodig zal hebben. Maar in de lagere school gaan we niet op zoek naar de leerling die zegt: 'Juf, je hebt gezegd dat het al vier weken min 20 graden vriest, de palen gaan niet in de grond.' En we gaan ook niet op zoek naar de leerling die zegt: 'Meester, die boer gaat zijn koeien niet over de draad heffen en dus moet er een hek in.' Dat is wetenschap en techniek in de basisscholen. Het gaat over het ontdekken van die talenten. Daar gaan we toch niet mee wachten tot ze in het secundair onderwijs zitten.

In het masterplan secundair onderwijs komt basisonderwijs voor. Natuurlijk komt dat voor, want dat is net wat we willen. We willen minder ongekwalficeerde uitstroom. Het zou vreemd zijn als we alle maatregelen alleen in het secundair onderwijs willen nemen. Dat zou gek zijn. Vandaar: vakleerkrachten. In het masterplan secundair onderwijs hebben we vakleerkrachten. Misschien is het goed dat ze daarmee kennismaken om een geleidelijke overgang te maken.

Minister, wat u zegt over communicatie is heel juist. Er is een duidelijk communicatiepad met verschillende stappen die we hebben ingevoerd. Het onderwijs kan niets beginnen met flipfloppen van de ene naar de andere kant. Er zijn op dit moment nog geen decreten, er is nog niets beslist. Wat u zegt over de stevige algemene vorming vind ik niet terug in het advies van de Vlor.

Ik wil het nog even hebben over de volgtijdelijkheid in het hoger onderwijs. Dat betekent dat je een aantal vakken in een logische volgorde na elkaar volgt. In het tso en bso hebben leerlingen in bepaalde richtingen het eerste jaar zes uren wiskunde en het tweede jaar vier uren wiskunde. Dat heeft een doel, dat is voor wat er nadien komt. Kun je dat zomaar inhalen? Daar gaat de Vlor allemaal aan voorbij.

Inzake het kleuteronderwijs ben ik nog eens van mijn stoel gevallen. Hoe kan de Vlor niet willen dat er stimulerende maatregelen zijn om kinderen vroeger naar het kleuteronderwijs te krijgen? Het is absoluut de verdienste van collega De Ro die heel dikwijls op die nagel heeft geklopt. Nu is er de participatietoelage voor drie- en vierjarigen van 150 euro per jaar in de kinderbijslag. Daar kun je toch niet tegen zijn.

Minister, ik volg u in uw repliek op die verschillende punten omdat u hebt uitgelegd waarom we dat allemaal doen. Dus ja, hier staat geen staatspedagogiek. Waarom staat dat er niet? Omdat dat de sterkte is van ons Vlaams onderwijs. Voor degenen die dat wel wilden hebben, is het spijtig.

Is dit plan een eerste worp ooit van een minister? Neen, dat is het niet, omdat er dingen instonden die niet realistisch waren en ook geen verbetering zijn. Ik gebruik de woorden van de vorige minister-president: "We willen geen big bang in het onderwijs, maar wel gerichte maatregelen." Als de Vlor de moeite had genomen om die gerichte maatregelen en alle argumenten te lezen, dat had die moeten zeggen dat er veel goede dingen in zitten. Maar de Vlor breekt letterlijk alles af met sterke woorden. Als de Vlaamse Onderwijsraad zelfs het aanbod en gebruik van gevalideerde toetsen niet wil, als we op beleidsniveau niet mogen weten hoever we staan, ja, dan ben ik niet meer mee.

Minister, ik begrijp dan ook uw geprikkeldheid en uw inhoudelijke reactie. Ik wil u vragen om voort te werken met de Vlaamse Regering. Kijk naar de concrete input van de onderwijsverstrekkers, van de scholen zelf, die nog met veel vragen zitten. Ze zeggen dat als ze dan pas kunnen starten met bepaalde opleidingen, ze dat niet rond krijgen. We moeten zo voortwerken en kijken wat erin zit, maar laat ons niet terugkeren naar onrealistische zaken zoals iedereen gelijk, want de grootste ongelijkheid is ongelijke leerlingen met verschillende capaciteiten gelijk behandelen.

Caroline Gennez (sp.a): Het is heel zinvol dat we na de discussie in de plenaire vergadering hier nog eens ten gronde kunnen ingaan op de modernisering van het secundair onderwijs, zoals ze in conceptnota's is voorgesteld en op verschillende banken heel kritisch werd benaderd.

Tijdens het debat in de plenaire vergadering was de kritiek op de politieke banken van sp.a en Groen niet van de poes. Dat was ook zo op de academische banken met veel onderwijsspecialisten, sociologen, Ides Nicaise en Mieke Van Hecke. Idem op oud-administratiebanken met Georges Monard. De kritiek was niet min.

Maar ook – en dat zou toch tot grotere bezorgdheid moeten leiden bij het beleid – de Vlor en de SERV, dus alle stakeholders die van dicht of van ver betrokken zijn bij de toekomst van ons onderwijs, zijn niet alleen zeer kritisch, ze zijn wanhopig en vernietigend en vragen aan dit parlement en deze Vlaamse Regering om de

oefening over te doen, omdat de oefening die waarschijnlijk op een koude juninacht is gemaakt eigenlijk een politiek compromis is dat de toekomst van ons Vlaams secundair onderwijs zwaar hypothekeert en dreigt een stap terug naar af te zetten. Daar kan toch niemand vragende partij voor zijn. Deze hervorming is een gemiste kans voor het Vlaams onderwijs.

Wat is de doelstelling, waarvoor wel een breed draagvlak bestaat? De doelstelling van de hervorming van het secundair onderwijs was heel duidelijk dat de lat hoger moest komen te liggen voor alle leerlingen, en dat de kloof die ons onderwijs kenmerkt, moet worden gedicht. Niemand zal ontkennen dat ons Vlaams onderwijs goed scoort, maar ook dat we achteruit dreigen te boeren en dat al een aantal jaren doen, zowel de sterkste leerlingen als de gemiddelde leerlingen en zij die het moeilijker hebben. Dat ontkennen is het licht van de zon ontkennen. De lat moet dus hoger en de kloof kleiner, dat is de doelstelling.

Wat moesten we daarvoor doen volgens eminente wetenschappers en volgens het masterplan dat breed werd gedragen? We gingen de waterval tegengaan door de schotten tussen tso, bso, kso en aso te verkleinen. We willen geen labels op jongeren of kinderen of een studierichting. We willen wel elk talent van elke jongere maximaal prikkelen en hem een studiekeuze laten maken op basis van zijn talent en interesses, niet op basis van het aanbod in de school of van de kostprijs die de ouders eventueel moeten ophoesten.

Wanneer kan dat beter, op 12 jaar of iets later? Specialisten zeggen: wel, dat kan beter iets later. Dat sluit aan op het buikgevoel en de intuïtie van veel mensen dat iemand op 14 jaar al een zekere rijpheid heeft om te kiezen die hij misschien op 11 of 12 nog onvoldoende heeft. Ik snap dan ook niet dat men daarmee geen rekening heeft gehouden. Men pleit inderdaad voor een bredere eerste graad waarmee je meer talenten en interesses van meer jongeren kunt prikkelen en waarmee ze hun studiekeuze op 14 jaar gefundeerder kunnen maken.

Wij hebben altijd gepleit voor domeinscholen zodat jongeren samen langer schoollopen, zodat de keuze die ze maken voor onderwijs gericht op doorstroming of op praktijk niet wordt bepaald door de school, maar door hun talenten. Elke school kan verschillende opleidingen samen aanbieden om zo die talenten maximaal kansen te bieden.

Maar wat zeggen de Vlor en de SERV, de stakeholders, mijnheer Daniëls? Ik vind het vreemd dat u de top van de koepels tegen de basis wilt uitspelen, of dat u de ouderverenigingen wilt uitspelen tegen de leerkrachten. Dat is een vreemde manier van werken. De Vlor is het meest representatieve orgaan. De SERV, dat zijn de sociale partners met inbegrip van de werkgevers. Zij zijn kritisch over wat u hebt afgeleverd en daar hebben ze alle recht toe.

En het is niet alleen de top. U moet maar eens op schoolbezoek gaan: daar zult u wel horen dat de basis ook vragen heeft, ook zeer kritisch is en inderdaad een helderder kader wou waarbinnen men het secundair onderwijs zou hervormen, veeleer dan een mikmak van een matrix waarin een kat haar jongen niet meer terugvindt, en eigenlijk geen enkele maatregel voor een betere studiekeuze en een latere oriëntatie en tegen de waterval.

De Vlor zegt dat de hervorming van het secundair onderwijs vooral maatregelen in het basisonderwijs bevat, zonder een duidelijke visie op dat basisonderwijs. Collega Vandenberghe zal daar straks nog verder op ingaan. De Vlor zegt ook dat de schoolkeuze op 12 jaar in de feiten vaak een studiekeuze voor de komende zes jaar is. Volgens de Vlor is het dan ook fout om kinderen al op die leeftijd tot keuzes te dwingen die de rest van hun leven bepalen. Ik sluit me daar volmondig bij aan.

En dan is er de 'top of the bill'. Wij van sp.a hebben er inderdaad altijd voor gepleit om naast het dichtens van de kloof ook het hoger leggen van de lat voor alle kinderen mee te nemen in de hervorming van ons secundair onderwijs. Terwijl wij hier nog onze nikkel afdraaiden – en ik doe het graag – om de eindtermen te moderniseren, hebben jullie tussen de soep en de patatten even een voorafname gedaan en beslist om met ontwikkelingsdoelen op drie niveaus te gaan werken. Er is een soort basisniveau, het minimum minimorum dat ook de zwaksten moeten kennen. Er zijn de eindtermen. Dat is het streven naar een ambitie. En dan zijn er de uitbreidingsdoelen. Dat is voor de heel slimme leerlingen. Die gaat men eens een extra boostje geven. Weet u wat veel eerlijker, correcter en ambitieuzer zou zijn? Dat je eindtermen heel duidelijk maakt en dat het inderdaad aan elke leerling is om daarover te gaan. Dát is ambitie. Die ambitie lijkt deze regering echter niet te hebben. *(Opmerkingen van Koen Daniëls en Kathleen Krekels)*

Mijnheer Daniëls, weet u wat het verschil is tussen uw partij en de mijne? De lat moet niet op de grond, de lat moet hoog: ik heb het al honderd keer gezegd, en ik zal het blijven zeggen. U legt zich er echter bij neer dat het voor sommige kinderen niet zal gaan, dat ze na het zesde middelbaar niet zonder fouten kunnen lezen en schrijven! Ik vind dat een brute schande en een moderne welvaartsstaat met een goed onderwijs onwaardig! Die lat moet inderdaad hoog. Ik leg me er niet bij neer dat we de lat lager leggen als het gaat om elementaire basisvaardigheden, voor geletterdheid, voor wiskundige geletterdheid, voor technologische geletterdheid. Als dat niet de ambitie was, waarom maakt u dan drie niveaus, net op het moment waarop we over de eindtermen aan het praten zijn, dat deze commissie eensgezind de ambitie naar voren heeft geschoven om ambitieuze, transparante en afdwingbare eindtermen te realiseren? *(Opmerkingen van Koen Daniëls en Kathleen Krekels)*

De Vlor zegt dat het nieuwe systeem met drie niveaus van einddoelen, dus basisgeletterdheid, eindtermen en uitbreidingsdoelen, de lat voor vele leerlingen lager dreigt te leggen en de kwaliteit van ons onderwijs dreigt uit te hollen. Het staat bovendien haaks op de lopende hervorming van de eindtermen, aldus de Vlor. Collega's, dit is dus toch een gemiste kans om daadwerkelijk het niveau van ons secundair onderwijs op te krikken en het transparanter te maken, via een transparante matrix, om de studiekeuze ook eerlijker te maken, veeleer op maat van de talenten van de kinderen dan volgens de behoeften van de instellingen of het label dat men in het verleden aan bepaalde onderwijsniveaus heeft gegeven.

De SERV zegt terecht, samen met het GO! en de Onderwijkskoepel van Steden en Gemeenten (OVSG), de vrijblijvendheid van de hervorming te betreuren. Wij betreuren die ook. Het zal u misschien verbazen, maar wij zijn geen voorstanders van een staatspedagogie. Wij vinden het een zeer sterk punt van het Vlaamse onderwijs dat er op schoolniveau sprake is van een aantal onderwijsvernieuwingen, dat daar maatwerk en differentiatie op basis van jongeren is, dat daar de vernieuwing van onderuit opborrelt. We menen echter ook dat de vernieuwing die we nodig hebben, naast de stabiliteit die een overheid moet bieden, inderdaad maar kan gedijen in een strak kader, een transparant kader, een duidelijk kader. Dát is nu net wat de Vlor en de SERV aanklaagt: het is er niet. Het is een mikmak. Minister, ik begrijp dat u zegt dat u bent gaan communiceren. Dat is ongetwijfeld met de beste bedoelingen gedaan, maar men schijnt het niet te snappen. De Vlor zegt immers heel duidelijk in zijn advies dat de communicatiefolder die is verspreid, in het basisonderwijs voor heel veel onrust zorgt. Een aantal voorstellen zijn volgens de Vlor eenvoudigweg onwerkbaar of zelfs onhaalbaar.

Men is daar dus ongerust. Als je dat als beleidsmaker voelt, of je nu in de meerderheid of in de oppositie zit, en dat meen ik uit de grond van mijn hart,

dan moet je openstaan voor kritiek, dan moet je die ter harte willen nemen. Zoals collega Meuleman zegt, het lijkt me niet de juiste houding om je dan defensief op te stellen en aan de stakeholders te zeggen dat ze het niet goed hebben begrepen, om te zeggen dat je van je stoel bent gevallen of dat je je papier moest oprapen dat je uit woede had weggesmeten. Probeer gewoon te luisteren naar constructieve kritiek en probeer daarmee aan de slag te gaan. Ik denk dat we alle stakeholders daar inderdaad een dienst mee zouden bewijzen. Sp.a zou dat vanuit de oppositie ook heel graag doen. We willen ons daar constructief in opstellen. We willen meewerken aan verbeteringen die de conceptnota's nog behoeven. We denken ook dat we ter zake enige expertise en ervaring mee kunnen inbrengen in het debat.

Minister, tot slot citeer ik nog eens de partijvoorzitter van de grootste partij. Hij zei over de hervorming van het secundair onderwijs dat die voor zijn partij een homerun is. "Er komt geen bredere eerste graad, er is geen uitstel van de studiekeuze, er is geen verdwijnen van labels tussen aso, tso, bso en kso en er komen vakleraars in het basisonderwijs. Dat is een homerun. Eigenlijk, basically, behalve die vakleraars willen we ongeveer niks veranderen in het secundair onderwijs. We gaan ons daar niet voor op de borst kloppen, want we willen de sfeer in de regering niet verstoren." Dat laatste zegt hij dan, in het weekblad Knack, terwijl hij dat net aan het doen is.

Minister, ik weet niet wat u verstaat onder 'toeteren', wat de voorzitter van de N-VA niet wou doen, maar ik heb begrepen dat hij vindt dat u volledig naar zijn pijpen hebt gedanst. Ik zou verwachten dat u meer ambitie hebt. Ik ben er ook van overtuigd dat u meer ambitie hebt. U hebt ooit gezegd dat ik moet oppassen dat er niet wordt geflipflopt in dit dossier. Dat zouden wij niet doen, maar we zouden absoluut ook een oproep willen doen: als u niet wilt dat de hervorming van het secundair onderwijs een flop wordt, dan staat u inderdaad beter open voor constructieve opmerkingen uit het veld.

Minister, ik heb deze week een filmpje gezien waarin u zeer lieflijk met mijn lieftallige partijvoorzitter 'Ik mis je zo' zingt voor Rode Neuzen Dag. Ik snap dat u ons in de regering mist. *(Gelach)*

We zouden u meer hebben gesteund in de hervorming van het secundair onderwijs. We zijn echter in die mate constructief dat we, zelfs als we niet in de regering zitten, maar in de oppositie, graag zouden willen proberen om de hervorming die u voorstelt, te finetunen, op een andere leest te schoeien en zo inderdaad tegemoet te komen aan de adviezen van Vlor en SERV, in de hoop dat ons secundair onderwijs in de toekomst nog sterker is dan vandaag.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Voorzitter, excuseer, mevrouw Gennez heeft me een aantal keren aangesproken. Ze heeft echt een aantal pertinente onjuistheden gezegd, die ik heel graag zou willen rechtzetten. Dit is puur inhoudelijk. Ik wil gewoon iets voorlezen. Dat is alles.

De voorzitter: Ik denk dat we gewoon iedereen aan het woord moeten laten. Ik hoop dat we niet discussiëren over wie hier allemaal wat zegt. Laten we het hebben over het advies van de Vlor. Ik stel voor dat we ons houden aan het reglement. Iedereen wil hier met de nodige emotie vandaag zijn ding kwijt. De zomervakantie heeft wat lang geduurd, heb ik de indruk. We hebben ons te sterk moeten inhouden. Als men echter ook continu begint te reageren op elkaar, dan zijn we voor een hele tijd vertrokken en komen we er niet uit, en dan vrees ik dat we ver van de inhoud gaan.

De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Voorzitter, collega's, ik hoop dat mijn uiteenzetting namens onze fractie niet als al te defensief zal worden beschouwd, dat men ze niet verkeerd zal begrijpen als niet willen luisteren naar de basis.

Inhoudelijk vinden wij de adviezen van de Vlor en van de SERV vaak zeer goed. Dat we het op andere momenten ook niet altijd eens zijn met die adviezen, lijkt me ook normaal voor een democratie. Als we allemaal hetzelfde zouden denken, dan zouden we ons pas zorgen moeten beginnen te maken.

Voor de definitieve versie van het advies van de Vlor er was, hadden onder meer collega Krekels, collega Van Dijck en ikzelf echter het voorrecht, als ik dat zo mag zeggen, om het werk te doen van het veld, van de vertegenwoordiging, om een ontwerp van advies te bespreken binnen de raad van bestuur van de OVSG. Het is misschien niet goed voor de bloeddruk van collega Daniëls, maar die versie was nog negatiever en – ik zal even uit de biecht klappen – leidde ook in de raad van bestuur toch tot wel wat consternatie. Daarin zetelen schepenen van alle partijen, van kleine gemeenten tot zeer grote gemeenten.

Eigenlijk was de teneur dat men begrijpt dat er heel veel ongerustheid over toekomstige veranderingen is. Een deel van die ongerustheid wil ik ook gerust onderschrijven en meenemen, maar ik denk dat dat al voor een groot stuk in het antwoord van de minister zat. Er zaten echter ook wel onjuistheden en te negatieve standpunten in. Ik denk dat we dat ook moeten durven te zeggen aan de Vlor.

Ik ga niet in op elk punt. Het was een uitgebreide interpellatie. Het is niet goed dat we met zijn allen alles van die interpellatie gaan behandelen. Ik permitteer me om iets te zeggen over kleuters en over taal.

Dat kleuteronderwijs cruciaal is, heeft ook de interpellant gezegd. Dat zal iedereen beamen. Toen mijn huidige collega Herman De Croo in de jaren 70 minister van Nationale Opvoeding was, heeft hij het mogelijk gemaakt dat kinderen vanaf 2,5 jaar naar school mochten gaan. Toen gebeurde dat voor een deel vanuit een buikgevoel dat leefde. Hij beaamt dat nog altijd. Hij was toen vader van kinderen van die leeftijd, maar dat is een buikgevoel dat in het onderwijs ook wel werd begrepen. De benaming was toen nog 'kakschool' of 'papschool'. Nu hebben we het over het kleuteronderwijs, maar men voelde in de jaren 70 al die verandering.

Het is daarnet ook al eens onderstreept: sindsdien heeft onderzoek na onderzoek aangetoond dat de investeringen in het jongste kind, of dat nu aan de welzijnskant of aan de onderwijskant is binnen de Vlaamse Gemeenschap, cruciaal zijn en voor de grootste vorderingen zorgen. In deze discussie gaat het dan zelfs niet over dat kleine deeltje van onze min 6-jarigen die niet ingeschreven raken of zijn. Uiteraard moeten we proberen dat tot nul te herleiden. Het gaat vooral over het onvoldoende aanwezig zijn op school.

Bij bijna elke discussie die ik de jongste tien jaar heb gevoerd over kleuteronderwijs, kwam men steeds terug op die groep kleuters. Die groep is niet klein. De cijfers van het ministerie, die voor iedereen toegankelijk zijn en waren, hebben aangetoond dat er toch nog grote groepen kinderen zijn die minder dan 150 halve dagen per jaar naar school gaan. Vergelijken we dat met het aantal dagen dat onze kinderen naar het kleuteronderwijs zijn gegaan, of voor sommigen onder ons nog gaan, dan is dat een aanzienlijke kloof.

De link tussen het aantal halve dagen en dagen dat men gaat en het nadien falen op school, in het lager en het secundair onderwijs, valt zo rechtstreeks aan te tonen dat ik het absoluut niet onlogisch vind dat men bij het werk dat hieraan is voorafgegaan in de interkabinettenwerkgroepen, en uiteindelijk ook wat de

teksten betreft, heel veel tijd heeft besteed aan dat kleuteronderwijs. Dan vind ik het inderdaad wel wat ontgoochelend dat minstens toch in twijfel wordt getrokken waarom we daar bij deze nota of bij deze beslissing zoveel aandacht aan hebben gegeven.

Minister, ik had het veel sterker gevonden dat men ons als meerderheid zou hebben uitgedaagd, en u als minister. Maar goed, daar heeft men blijkbaar geen eensgezindheid over gekregen. Men had kunnen vragen: als u dat zo belangrijk vindt, waar blijft dan een hervorming van de financiering van het kleuteronderwijs? Als we dat met zijn allen zo belangrijk vinden, hoe moet de pedagogische begeleiding dan aan de slag gaan om het invullen van wat pedagogisch gebeurt in dat kleuteronderwijs te versterken, om de kleuterjuffen en -leerkrachten in de lerarenopleiding beter voor te bereiden, om meer nascholing te geven? Hierin zegt men echter dat men daar later wel eens op zal terugkomen.

Ik heb het onlangs gezegd: het getuigt van naïviteit. Als er zo'n belangrijke discussie wordt afgerond binnen een meerderheid, welke die meerderheid ook moge zijn, want in het verleden is dat nog gebeurd, dan moet je ook de kans grijpen om iets te doen aan de oorzaken van heel veel problemen van het secundair onderwijs.

Ik zou het heel goed hebben begrepen dat, mocht er niets in hebben gestaan over het kleuter- en het lager onderwijs, Vlaanderen zou hebben gezegd dat men alles verwacht van het secundair onderwijs, maar dat dat toch niet gaat. Net zoals men in het hoger onderwijs terecht zegt dat men ook niet alles kan oplossen met betrekking tot ongelijkheid die is ontstaan in het leerplichtonderwijs. Ik vind dat dus een gemiste kans, maar ik daag de Vlor dan maar uit om, als ze tegen het einde van het jaar met hun rapport over kleuterparticipatie komen, niet alleen te focussen op die 2 procent, maar inderdaad in de diepte te gaan werken, opdat iedereen, zowel de wetgever als diegenen die besturen in onderwijs, ter zake de uitdaging aangaat.

Wat talen betreft, is het eigenlijk net zo. Er stonden zelfs fouten in, vond ik. Eerst zegt men dat we eigenlijk niets veranderen, omdat alles al kon. Dat is de eerste zin van het stukje dat erover gaat. Nadien zegt men dat wat we veranderen, eigenlijk niet goed is. Van twee zaken één. Ik meen dat er inderdaad veranderingen zitten in onze beslissing. Dit zal het in de toekomst mogelijk maken om vroeger met talen bezig te zijn in het onderwijs. Is elke school daar op dit moment op voorbereid? Zijn alle leerkrachten in Vlaanderen in het lager onderwijs al in staat om een andere taal te geven dan bijvoorbeeld het Frans in de laatste graad? Neen. Dat zegt ook niemand van de meerderheid. Dat heeft ook niemand gezegd in die beslissing. Als we echter moeten wachten tot alles klaar is om dingen te veranderen in het onderwijs, dan verandert er niets.

Met betrekking tot Content and Language Integrated Learning (CLIL) had men ook kunnen zeggen dat men daar niet mee zou beginnen, aangezien de scholen niet klaar waren en er ongelijkheid zou zijn. Dat is trouwens heel lang in dit parlement en in de regering gezegd. We zien echter nu net dat het falen in de eerste graad in heel veel CLIL-scholen is verminderd, dat het aantal B-attesten is verminderd, dat de interesse van leerlingen en leerkrachten wordt aangescherpt. Wel, onze partij gelooft heel sterk dat we niet aan de kant moeten gaan zitten en oordelen dat er moet worden gewacht tot zowel de leerkrachten als alle leerlingen er klaar voor zijn. Neen, we willen dat scholen kansen krijgen ter zake. *(Opmerkingen van Elisabeth Meuleman)*

Collega Meuleman, als de Vlor zegt dat het onderzoek naar taalverwerving sterk is geëvolueerd, als men het heeft over het vakjesdenken, niet alleen bij het

parlement, bij politici, maar ook bij heel veel mensen in het onderwijs, met het vroegere geloof dat iemand eerst het Nederlands volledig goed moet kennen voor er sprake is van vreemde talen, dan onderschrijf ik dat stuk. Ik heb daar ook geen moeite mee. Niet heel dat advies gaat in tegen wat ik aanvoel of wat wij aanvoelen. Ik vind dat ook belangrijk. Ter zake hebben we ook in dit parlement de mensen van Meertaligheid Als Realiteit op School (MARS) uitgenodigd. Ik meen echter dat ze nog op heel veel plaatsen moeten gaan spreken.

Dat recent wetenschappelijk onderzoek naar de ontwikkeling van het jonge kind, meertaligheid en het leren van talen is niet alleen in dit parlement nog niet doorgedrongen. Men maakt er een spelletje van als men zegt dat deze meerderheid niet ziet wat er wetenschappelijk gebeurt. De oudere visies inzake taalverwerving zijn nog altijd zeer sterk ingeburgerd in alle lagen van het onderwijs, ook in het onderwijsbeleid. Ik verwijs naar de reactie van collega Krekels op wat Piet Van Avermaet hier toen heeft gepresenteerd: het is goed dat hier met zijn allen voortschrijdend inzicht krijgen. In dit parlement heb ik ook nog andere partijen, die nu misschien andere dingen zeggen, horen twifelen aan het vroeg beginnen met andere talen, bijvoorbeeld om geen ongelijkheid van kansen te creëren. Als je echter altijd wacht om vernieuwing in het onderwijs door te voeren tot iedereen klaar is, dan verandert er niets. Ik denk dat we nu scholen kansen geven om te veranderen.

Ja, collega Gennez, voor onze partij had men bijvoorbeeld op talenvlak nog veel verder mogen gaan, zoals men voor de partij van collega Daniëls of de partij van collega Helsen misschien op andere terreinen verder had mogen gaan, maar dat is net het bereiken van een compromis. Ook bij het schrijven van een Vlor-advies is er sprake van een afwegen van wie wat zegt. Dat is op zich ook geen schande.

Als je zegt dat het verder mag gaan wat talen betreft, wel, in onze partij gaan wij bijvoorbeeld kijken naar wat CLIL in het basisonderwijs zou kunnen betekenen. We zullen daarop blijven terugkomen in een volgende legislatuur, of bij een ander dossier, of als we een nota of advies basisonderwijs krijgen van de Vlor.

Communicatie was mijn vroegere beroep. Het is inderdaad dansen op een slappe koord. Communiceer je te laat, dan zegt iedereen dat je het veld vergeet, het in het ongewisse laat. Communiceer je te vroeg, dan zijn sommigen kwaad. Sommige collega's merken op dat ik altijd op de partij van de vorige twee onderwijs ministers bezig ben, dus ik ga een keer het geweer van schouder veranderen. We hebben nog met de toenmalige paars-groene meerderheid filmpjes over het GOK-decreet, dat nog niet alle stappen in het parlement had doorlopen, van de tv moeten halen omdat uw toenmalige fractie op haar achterste poten ging staan. Die discussie is van alle tijden. Ik blijf altijd zeggen, of ik nu in de meerderheid of de oppositie zit, dat als je het veld vanuit de overheid basisinformatie kunt aanreiken, zo snel mogelijk, zonder er enige 'bias' op te zetten, dat heel belangrijk is.

We mogen hier al jaren bezig zijn met de hervorming van het secundair onderwijs, maar iedereen die het veld bezoekt, hoort niet alleen kritiek en opmerkingen van schrik of dat het niet goed is. Iedereen die het veld veel bezoekt, merkt dat de veranderingen op het veld veel sneller gaan dan de inkt van decreten hier kan drogen. Of je het nu hebt over een brede eerste graad, een veelzijdige eerste graad of een andere eerste graad, ik heb een aantal scholen bezocht en die gaven mij enige bescheidenheid mee over de macht van de politiek, want er verandert heel veel binnen het bestaande kader, en gelukkig maar.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Ik denk dat de oren van de Vlor ondertussen rood aanlopen bij alles wat hier gezegd wordt over zijn advies. Ik denk dat het niet correct is om te suggereren dat deze meerderheid en de minister niet open

zouden staan voor commentaar. Het is ook zo dat die commentaar op zijn minst gefundeerd moet zijn. Daarmee wil ik niet zeggen dat die volledig niet gefundeerd is. Maar het valt mij toch op, naast mijn verbazing over het wantrouwen dat de minister aanklaartte, van de Vlor over het beleidsvoerend vermogen van de scholen en hun autonomie, dat er toch wel wat tegenspraak is in de adviezen van de Vlor. Zij spreken zichzelf tegen.

Over de brede eerste graad is er vandaag al veel gezegd. Wat wij daar spijtig in vinden, is dat het invoeren van een eerste brede graad zou worden gelijkgetrokken aan het hebben van gelijke kansen in het onderwijs. Mevrouw Meuleman, u doet dat door een zin van de Vlor te citeren: "De kans bestaat dat verschillen tussen scholen nog groter worden, afhankelijk van de leerlingenpopulatie die ze wil aantrekken." Dat is een zinnetje dat de Vlor gebruikt in haar hoofdstuk rond de doelstellingen van de eerste graad. U koppelt daar dan de vraag aan hoe de minister de gelijke onderwijskansen wil garanderen.

Het is gewoon fundamenteel onjuist om te zeggen dat de brede eerste graad de enige mogelijkheid is om gelijke onderwijskansen in het onderwijs te garanderen. Het is heel belangrijk te beseffen dat de oriënterende functie van het onderwijs in grote mate moet worden gerealiseerd. Het basisonderwijs heeft daar een heel belangrijke functie in. Dat is ook de reden waarom we de maatregelen hebben genomen die we hebben genomen in heel de hervorming van het secundair onderwijs en we de basisschool er op die manier in hebben betrokken. Het oriënterende, het gegeven dat we WO gesplitst hebben in wetenschap en techniek enerzijds en mens en maatschappij anderzijds, is voor een stuk om meer zicht te krijgen over wie welke talenten en mogelijkheden heeft en welke richting wil uitgaan in die basisschool. Het is heel belangrijk dat wanneer kinderen uit die basisschool komen, ze al wel enig idee hebben over wat hun talenten, hun sterktes en hun zwaktes zijn zodat ze inderdaad een bepaalde richting kunnen uitgaan.

Het is gewoon niet realistisch om te bewerkstelligen wat de Vlor zegt, namelijk dat na de eerste graad elke leerling nog moet kunnen kiezen om gelijk welk domein in de tweede graad te volgen. Je verlaat die keuze naar veertien jaar, maar je weerhoudt een heel belangrijke ontwikkeling bij kinderen. Het is belangrijk dat kinderen voldoende tijd krijgen om te verdiepen en, inderdaad voor de sterkeren onder ons, te excelleren in bepaalde richtingen. We verliezen twee jaren wanneer we dat uitstellen gedurende die hele eerste graad. Ik denk dat de beslissing die genomen is in de hervorming, namelijk dat we die keuze van 5 en 7 uur laten in het eerste en het tweede jaar, heel belangrijk is om verder te kunnen uitdiepen en eventueel te remediëren. Het is heel belangrijk dat we dat op die manier doen. Daar kunnen we ons volledig in vinden. Maar om dan nog eens af te vlakken door die brede graad nog meer te verbreden, is volgens ons een foutieve keuze. De Vlor maakt daar een vergissing in advies.

Waar de Vlor zichzelf nog tegenspreekt, en dat ligt een beetje in dezelfde lijn, is over de B-attesten en A-attesten. Wij geven de klassenraad de mogelijkheid om na de eerste graad een A-attest uit te reiken, met eventueel verplichte remediëring als we merken dat de leerling in bepaalde vakken nog wat tekort komt. De Vlor zegt dat deze maatregel onwerkbaar is. Op zich is dat misschien zo in de praktijk. Het zou kunnen dat dat moeilijk is omdat remediëring op dat niveau misschien al te laat is. De basisschool heeft een belangrijke functie in het remediëren en inschatten van wat de mogelijkheden zijn van kinderen. Misschien heeft de Vlor daar geen ongelijk in, maar langs de andere kant spreekt de raad zichzelf tegen om dan te ijveren voor die brede eerste graad. Want als je iedereen twee jaar lang dezelfde mogelijkheden wilt geven, ongeacht de intellectuele capaciteiten van de kinderen en ondanks hun interesses, sterktes en zwaktes, dan kun je geen A-attest uitreiken zonder dat een aantal kinderen zich zullen moeten remediëren. De Vlor moet duidelijk kiezen voor het ene of het

andere. Als hij die brede eerste graad nog meer wil verbreden, dan zal er remediëring zijn voor die kinderen.

Is dat een goede oplossing voor die kinderen? Ik denk dat niet. Vandaar ook niet onze keuze voor een brede eerste graad. Remediëren in het middelbaar, ik bedoel dat in de echte betekenis van het woord, is vaak veel te laat. Een kind dat slecht is in wiskunde, zal na enkele remediërende oefeningen in het middelbaar, zwak blijven in wiskunde. Dat is nu eenmaal zo, en dat wordt al heel erg duidelijk in het basisonderwijs.

Over de kleuterklas is al veel gezegd. Ik ga dat niet herhalen. Het is gewoon zo dat de niveaus in ons onderwijs inherent aan elkaar verbonden zijn en dat alles begint het kleuteronderwijs. Ik vind het dan ook spijtig dat de Vlor zegt: "Kleuters de laatste kleuterklas laten overzitten omdat ze onvoldoende aanwezig waren" – minister, u hebt al wat genuanceerd dat dat geen definitie is, maar een mogelijkheid – "staat haaks op het streven om zittenblijven te beperken." Dat is niet correct. Het zal het zittenblijven vermijden in de toekomst. Hoe meer we die kinderen naar de klas krijgen en hoe regelmatig hun aanwezigheid in de kleuterklas is, hoe groter hun kans op successen in de volgende jaren en bij het behalen van een diploma. Dat hebben collega De Ro en collega Daniëls al onderstreept: dat start in het kleuteronderwijs.

Over de talen is een en ander al heel juist verwoord door de vorige sprekers. Wat wij in het hele verhaal vooral willen onderstrepen, is dat het Nederlands de belangrijkste taal is in functie van het onderwijs en de taal waar het kind in onze Vlaamse maatschappij mee verder zal moeten. Wanneer het kansen wil hebben, zal het die taal moeten beheersen. Wij willen vooral benadrukken dat het Nederlands in die zin de belangrijkste taal is in ons Vlaanderen en met uitbreiding ook in Nederland.

Ik wil nog een opmerkelijke tegenspraak in het Vloradvies onderstrepen, want ze stelt me teleur. Wij geven aan dat een afzonderlijk traject vanaf de derde graad mogelijk is voor leerlingen waarvan wij verwachten dat ze op het einde van het basisonderwijs geen getuigschrift zullen krijgen. Door het M-decreet is de kans realistisch dat er leerlingen in de derde graad geen getuigschrift kunnen behalen. De Vlor gaat niet akkoord met een dergelijk afzonderlijk traject. Volgens mij spreekt dat de differentiatie en de mogelijkheid tot ontwikkelen van de beste onderwijskansen voor iedereen tegen. Ze gaan daar niet mee akkoord, want volgens hen staat dat haaks op de geïntegreerde aanpak van het basisonderwijs.

Ik vind dat heel opmerkelijk. Er staat: "Bovendien staat dit haaks op de integratie van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften die in het gewone onderwijs het gemeenschappelijk curriculum volgen." Dat gaat natuurlijk over de hele discussie van het M-decreet en in welke mate er aparte leerlijnen moeten worden ontwikkeld en in welke mate dat gemeenschappelijk curriculum moet worden behaald. Het streven is inderdaad om het gemeenschappelijk curriculum te behalen, maar we merken dat er momenteel kinderen in de lagere school zitten die dat gemeenschappelijk curriculum niet halen en toch de kans krijgen om in het gewone basisonderwijs te zitten met die aparte leerlijn. Dan moet je ook voorzien dat er trajecten zullen worden ontwikkeld voor kinderen die dat getuigschrift niet kunnen halen. Dat zijn een aantal tegenspraken die me teleurstellen van de Vlor. De Vlor geeft vaak waardevolle adviezen, maar in dit advies laten ze toch een aantal steken vallen.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Mijnheer Daniëls, laat me beginnen met een knipoog. De moderne agrarische ondernemer zit niet achter de stoof, maar voor de computer, zeker als hij hedendaags land- en tuinbouwonderwijs gevolgd heeft.

Collega's, u hebt begrepen dat ik niet emotioneel of ideologisch zal zijn. Minister, ik ga uw woorden niet herhalen om een aantal stellingen die u terecht hebt ontwikkeld, te verdedigen, en ook andere collega's niet opnieuw citeren. Ik wil wel zeggen dat ik bijzonder veel respect heb voor de Vlor, maar bij de lezing van dit advies, was ik gewoon verrast. Ik vertel niets nieuws, wie mijn betogen van jaren leest, weet dat vrijheid van onderwijs en vertrouwen in de scholen voor mij essentieel is. Dit vind ik in de teneur van dit advies te weinig terug. Ik zeg dat in alle openhartigheid. Ik ga daar vandaag niets meer over vertellen.

Minister, collega's, voor ons blijft de conceptnota een uitgangspunt om met enthousiasme mee te werken aan het decreet. Maar ik zeg u ook: waar we samen nog verbeterpunten hebben, willen we deze met een open geest behandelen.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp-a): Er is al zeer veel gezegd deze middag, zodat ik me zal beperken tot een vijftal heel korte puntjes die passen in het kader van mijn bezorgdheid rond het basisonderwijs. Ik ga niet in polemieken over wat de Vlor wel en niet heeft gezegd. Ik wil kort zeggen waar ik aandacht aan wil blijven besteden en wat ik in de toekomst wil bewaken.

De gevalideerde toetsen koppelen aan het getuigschrift basisonderwijs is een heel belangrijke insteek. We moeten er ongelooflijk mee opletten. Ik ben als voormalig schooldirecteur voor genormeerde toetsen, laat dat duidelijk zijn. Waarom? Meten is weten. Je moet je met de genormeerde toetsen kunnen meten met de andere scholen die dezelfde bevolkingspopulatie hebben en dergelijke. Ik ben daar zeker voorstander van, maar niet om te evalueren en om punten op te geven en zeker niet als het bijvoorbeeld voor het geven van een getuigschrift is op het einde van het zesde leerjaar. Als de kinderen de genormeerde toetsen moeten maken, staan ze onder stress. Je mag dat niet onderschatten. Dat geeft niet altijd een juiste weergave van de capaciteiten die ze hebben. Dat vind ik in de nota terug. Het toekennen van een getuigschrift is een procedure in ontwikkelingsgericht werken en evalueren van het eerste tot het zesde leerjaar in het kader van de totale persoonlijkheidsontwikkeling van de kinderen. Ik vind dat ongelooflijk belangrijk. Maar de genormeerde toetsen zijn wel belangrijk om te kijken naar de kwaliteitszorg, om te kijken of je met bepaalde pedagogische trajecten vooruitgang boekt. Het is ook heel belangrijk voor de inspectie. Zij kijken heel gedetailleerd naar de outputresultaten van de school.

Ik ben het ook eens met wat er in de nota staat, namelijk dat men geen genormeerde toets moet afnemen in alle domeinen van de basisschool. We kunnen die beperken tot de trajecten waar een school mee bezig is. Wanneer een school bezig is met een traject Nederlands of met het nieuwe leerplan Wereldoriëntatie en die wil implementeren, dan moet daar gedurende drie jaar een genormeerde toets over worden afgelegd zodat men binnen de school zelf kan vergelijken. Wanneer men dan de outputresultaten bekijkt, kan men een verbetering zien. De meeste scholen kiezen trajecten om aan te werken op basis van outputresultaten van vakken waar ze minder goed op scoren. Dan kan niet gebeuren in één jaar tijd, daar zijn twee à drie jaar voor nodig.

Er is al gediscussieerd over de vraag of vakleerkrachten in de basisschool al dan niet goed zijn. Volgens mij is het antwoord daarop niet zwart-wit. Eigen aan de basisschool is de horizontale en verticale samenhang, het feit dat er vakoverschrijdend wordt gewerkt en dat er transfers gebeuren tussen de vakken. Wanneer men alle vakken in het basisonderwijs laat onderwijzen door vakleerkrachten, dan stapt men af van dat geïntegreerd onderwijs.

Ik ben het er wel mee eens dat bepaalde leerkrachten veel meer gespecialiseerd zijn in bepaalde vakken zoals lichamelijke opvoeding, muzische vorming en

techniek. Voor die domeinen moet men durven af te stappen van die vakgerichte benadering waarbij elk leerkracht alle vakken moet kunnen geven.

Differentiatie in het basisonderwijs is ook heel belangrijk. In geen enkel onderwijsniveau wordt vandaag zo goed gedifferentieerd. Daarbij wordt ook rekening gehouden met de individuele leerling. In het kader van de geïntegreerde aanpak moet worden bekeken hoe dit nog beter kan.

Wat kleuterparticipatie betreft, hebt u gezegd dat er geen testen moet worden afgenomen. Wanneer de kinderen een bepaald aantal dagen niet halen, is het aan de klassenraad om op basis van screenings en samen met het CLB, het multidisciplinair overleg (MDO) en de zorgleerkracht autonoom te beslissen of een leerling mag overgaan naar het eerste leerjaar. De Vlor heeft wel opgemerkt dat het nuttig zou zijn om die maatregel voor de kleuterparticipatie eens te evalueren. Het is belangrijk om te weten of dit de goede aanpak is. Wij waren daar in ons schoolteam ook niet altijd zeker van.

Kathleen Helsen (CD&V): Ik ben niet van mijn stoel gevallen bij het lezen van het advies van de Vlor. Er staan ook verschillende positieve elementen in over de conceptnota. Een aantal zorgen zijn ook terecht. Voor mij was het alleen niet altijd duidelijk waarom de Vlor bepaalde opmerkingen heeft gemaakt. Ik vind dat wij in die conceptnota rekening hebben gehouden met die bezorgdheden. Ik vraag meer verduidelijking omdat die niet is opgenomen in het advies. Ik vind het belangrijk om open te staan voor de bezorgdheden van de Vlor maar we moeten ook weten hoe zij tot die conclusie zijn gekomen.

Wij kiezen ervoor om net heel veel vertrouwen te hebben in het onderwijs. De voorbije jaren heb ik vanuit het onderwijsveld altijd de vraag gehoord naar ruimte, autonomie en vertrouwen. Vrijheid van onderwijs is belangrijk. De Vlor uit een grote onzekerheid over de vraag of wij wel zoveel autonomie kunnen geven aan het onderwijsveld dat wij de vrijheid van onderwijs wel echt kunnen garanderen. Dat is een sterke uiting waaruit blijkt dat de Vlor geen vertrouwen heeft in dat veld. De Vlor vraagt dan ook aan de overheid om sterker op te treden. Het lijkt me niet nodig om de overheid te versterken op het vlak van onderwijsbeleid, maar wel het onderwijs en de scholen zelf indien dat nodig zou blijken. Op dat vlak verschillen we van mening met de Vlor. Wanneer er versterking nodig is op het veld, wat mogelijk het geval kan zijn op een aantal vlakken, dan moeten wij bekijken hoe de overheid vooral dat veld kan versterken, maar niet de overheid in haar manier van regelgeving.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: De vele reacties tonen aan dat dit onderwerp iedereen beroert, en dat is natuurlijk goed. Het is ook positief dat een advies van de Vlor zoveel aandacht krijgt in deze commissie.

Mevrouw Meuleman, u zegt hier dat we alles in de vuilnisbak gooien, maar dat is helemaal niet waar. De Vlor heeft in zijn advies ook een aantal waarderende elementen opgenomen, maar die hebt u niet vermeld in uw interpellatie.

Als minister heb ik het recht om inhoudelijk te argumenteren wanneer de Vlor een bepaalde opmerking maakt. Net zoals de Vlor geen applausmachine is moet ik ook geen jaknikker zijn. Het lijkt me perfect gerechtvaardigd dat ik een aantal van onze keuzes probeer te verdedigen.

Mevrouw Gennez, u hebt me geprikkeld toen u begon voor te lezen uit het verzamelde werk van Bart De Wever. U weet dat er een periode is geweest waarin uw partij een keiharde fan was van het masterplan dat wij nu aan het uitvoeren zijn. Ik ga een kort citaat voorlezen uit een toespraak van Bruno

Tobback ten tijde van de verkiezingen om aan te geven dat sp.a ooit voluit ging voor de uitvoering van het masterplan: "De juistheid van de onderwijshervorming die wij vorig jaar op de sporen hebben gezet, heb ik nergens zo duidelijk onderstreept gezien als bij het bezoek dat ik een week geleden bracht aan een groep leerlingen auto en carrosserie in het atheneum van Leuven. Hun school zet al jaren in op het principe dat leerlingen de tijd krijgen om hun interesses en talenten te ontdekken en dan de best mogelijke middelen om dat talent te ontwikkelen. Het mag dan misschien niet de best betaalde, of de meest sexy of de snelst groeiende sector zijn, maar wat ik zag in die school en in het bedrijf waar ze stage lopen, waren geëngageerde en gemotiveerde mensen."

Ik lees dit voor omdat hieruit een groot vertrouwen blijkt in een hervorming die wij nu zin per zin uitvoeren en kleur geven. Mevrouw Gennez, er is een periode geweest waarin uw partij geloofde in de keuzes die zijn gemaakt. Ik begrijp dat u nu het geweer van schouder verandert.

Caroline Gennez (sp.a): Toen werden de labels nog geschrapt, minister.

Minister Hilde Crevits: Ik vind het een beetje spijtig dat u me onderbreekt. U hebt het over die labels. Wij hebben in het masterplan, waar uw partij toen zo'n voorstander van was, letterlijk gezegd dat scholen zich sowieso verticaal of horizontaal zullen kunnen organiseren. Dat betekent dat een school ook een doorstroomschool kan zijn. En dan moet u mij eens het verschil uitleggen tussen een aso-school, een aso/tso-school of een doorstroomschool. Het plan was om andere namen te gebruiken, maar we hebben ervoor gekozen dat beide mogelijk blijven.

Het is heel jammer dat de heer Vandenberghe blijkbaar is vertrokken. (*Opmerkingen van Caroline Gennez*)

Hij heeft vijf punten aangehaald waar ik eigenlijk achtersta. Ik heb eigenlijk geen enkele dissonantie gehoord met wat wij wensen. Ik wil echter iets rechtzetten. Aangezien dit niet in de interpellatie van mevrouw Meuleman is gevraagd, heb ik het niet vermeld. Het stond echter wel in mijn brief aan de Vlor.

De heer Vandenberghe heeft daarnet verwezen naar de problematiek van de gevalideerde toetsen. Ik wil dit echt rechtzetten. De Vlor verzet zich tegen de koppeling van de resultaten van de gevalideerde toetsen aan het getuigschrift voor het basisonderwijs. Dit ligt helemaal in de lijn van de conceptnota.

Aangezien ik het zeer belangrijk vind, zal ik letterlijk citeren wat op pagina 5 van de conceptnota uitvoerig staat beschreven: "De Vlaamse Regering bekijkt het gebruik van gevalideerde toetsen altijd in functie van de interne kwaliteitszorg van scholen. De bedoeling is informatie te verkrijgen op schoolniveau over de mate waarin hun leerlingengroepen de eindtermen halen. De toekenning van het getuigschrift basisonderwijs blijft dus geheel de autonomie van de klassenraad."

Vervolgens wordt op pagina 17 de link gelegd tussen het voldoende ter beschikking stellen van gevalideerde toetsen en de toegang tot de A- of B-stroom. Dit moet enkel in chronologische zin worden gelezen. Het besluit dat de toegang tot het secundair onderwijs regelt, zal pas worden gewijzigd als voldoende gevalideerde toetsen ter beschikking zijn gesteld. Dit heeft niets met de individuele beoordeling van de leerlingen te maken.

Ik vind dat ik het recht heb dit te verduidelijken. Ik ben verkeerd begrepen, maar ik moet dat ook kunnen zeggen. Ik krijg boudweg te horen dat de overheid die keuze wil maken. Dat is niet zo. We maken die keuze niet. Ik probeer dat uit te leggen. Dankzij de opmerking van de heer Vandenberghe kan ik dit hier ook nog eens expliciet vermelden.

Ik vind een aantal bekommernissen van de Vlor zeer belangrijk. Ik wil onderstrepen dat ik hier rekening mee zal houden. Ik heb tevens geprobeerd het advies op een aantal punten te verduidelijken. Een zaak staat echter als een paal boven water. Ik wens niet te gaan naar een grote eenheidsstructuur met een groot pedagogisch project. Ik wil de vrijheid van onderwijs respecteren. Scholen moeten eigenzinnige keuzes mogen maken.

Ik heb recent twee splinternieuwe schoolcomplexen in Limburg geopend, meer bepaald in Peer en in Heusden-Zolder. Beide zijn met een Design, Build, Finance, Maintain-formule (DBFM-formule) tot stand gekomen. Ik heb vastgesteld dat beide scholen de DBFM-scholenbouw niet enkel hebben aangewend om een aantal fusies door te voeren. Door die fusies gaan het aso, het tso en het bso nu op dezelfde campus naar school. Op het werkveld gebeurt dit spontaan. Er wordt effectief onderzocht hoe in het eerste en het tweede jaar van het secundair onderwijs zo veel mogelijk gemengd kan worden gewerkt. Dit lijkt me een zeer goede zaak.

In Heusden-Zolder hebben ze van de gelegenheid gebruik gemaakt om Chinees als vierde taal aan te bieden. Dit betekent niet dat dit overal in Vlaanderen moet gebeuren. Die school heeft de keuze gemaakt dit te doen. Ik vind dat een schitterende zaak voor de jongeren in het aso en het tso. We willen dat niet opgeven. Die kansen en die keuzevrijheid moeten blijven bestaan.

Mevrouw Gennez, op een vlak deel ik uw bezorgdheid. De kinderen die in het eerste en het tweede jaar van het middelbaar onderwijs aankomen, moeten dezelfde kansen krijgen. We kunnen niet vanaf het eerste jaar differentiëren en de lat anders leggen. Dit geldt wel voor de A- en de B-stroom, maar in de B-stroom voegen we vier bijkomende uren theorie toe. Als kinderen in het eerste jaar van het middelbaar onderwijs aankomen, is er nog geen verschil tussen aso, tso of bso. De programma's die dan worden afgewerkt, moeten voor elk kind een gelijke basisvorming inhouden. Ik meen dat oprecht.

Misschien moeten we het in de toekomst nog eens grondig over de remediëring hebben. Voor kinderen die het wat moeilijker hebben, moeten we in remediëring voorzien. Ze moeten die kans tijdens het schooljaar en niet tijdens een zomercursus of na de schooluren krijgen. Kinderen die het niet nodig hebben, moeten de kans krijgen zich te verdiepen.

Dit is een zorgpunt. We moeten ervoor zorgen dat elke school in Vlaanderen werk maakt van die twee zaken. Het mag niet enkel om verdieping gaan. Er moet eveneens voldoende aandacht gaan naar de remediëring en, voor de jongeren die nog geen definitieve keuzes kunnen maken, naar de verkenning.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Wij zullen nog maar eens een motie indienen.

De voorzitter: De interpellatie is afgehandeld.